Руската пропаганда в България онлайн

(април-юни 2023 г.)

Бюлетин на „Фондация за хуманитарни и социални изследвания“, бр. 2

В този бюлетин представяме активността, наративите и говорителите на руската пропаганда, разпространявана през второто тримесечие на 2023 г. в българските медии онлайн. Пропагандната вълна се надига още в началото на 2022 г., а през 2023 г. тя продължава да държи високи равнища. Дисеминацията на нейните наративи се увеличава до 20 пъти. Увеличението се дължи, първо, на нови технологични решения[1] – най-вече формирането на Машина за дисеминация от сайтове-гъби, която усилва проникването на посланията и в социални мрежи и в Google. Машината - това са над 370 анонимни псевдо-новинарски сайта с идентичен дизайн и съдържание, които всеки ден разпространяват средно между 3 и 9 статии с проруско съдържание и така често правят до над 3000 публикации дневно. Второ, променен е профилът на дисеминация на пропагандата – основните канали на руската пропаганда стават официалните говорители на Руската федерация. Това са Путин, Лавров, Песков, Захарова, Митрофанова и др., които буквално повтарят опорните и точки чрез принадлежащия към тях речник. Като ефект се засилва рязко разпространението им, защото всички медии, български и световни, дори обективните, са длъжни да ги цитират. В България, наред с преводите от руски, наративите на Кремъл се тиражират и от редица родни говорители.

В настоящия бюлетин са анализирани общата пропагандна активност, дейността на Машината от сайтове-гъби, промяната на наративите и основните послания на (про)руската пропаганда от местни нейни говорители.

[1] ДОКЛАД: Руската пропаганда в българските медии онлайн (1.01 – 31.12.2022); вж. https://hssfoundation.org/4191/ [Accessed: 03.05.23].

СЪДЪРЖАНИЕ:

Въведение……3

1. Машината – паралелна реалност отвъд историческото време 9

А) Пиковите дни на Машината 12

Б) Информациите от фронта 13

В) Други публикации от Машината 19

Г) „Блиц“ и Машината 22

2. Събития, теми, наративи от второто тримесечие на 2023 г. 24

А) Бунтът на Пригожин 24

Б) Походите за мир 27

В) Как през второто тримесечие се отразява войната per se? 29

Г) Пропагандните наративи 32

3. Говорителите на руската пропаганда в България 37

А) Говорител: Румен Радев 38

Б) Говорител: Корнелия Нинова 41

В) Говорител: Костадин Костадинов 44

Г) Говорител: Петър Волгин 50

Д) Говорител: Мартин Карбовски 54

4. Фейсбук……57

А) Месец Април…… 58

Б) Месец Май…… 60

В) Месец Юни…… 62

Въведение

Тук анализираме руската пропаганда през второто тримесечие на 2023 г. в българските медии онлайн.

Общата пропагандна активност – без социалните мрежи – за изследвания период е висока: SENSIKA[2], по общ списък от ключови думи на руската пропаганда, идентифицира **105 741 статии.**

Нека да припомним, че за периода 01.01 – 31.05.2022 г. по същите ключови думи системата показва общо 36,156 публикации[3]. Тоест след като през втората половина на 2022 г. са се включили над 370 сайта-гъби, сега за три месеца регистрираме трикратно надигане на пропагандната дейност спрямо пет месечния период около началото на войната срещу Украйна.

От общо 105 741 статии, уловени от SENSIKA за второто тримесечие, **84% (88 907) са препечатки от Машината от сайтове-гъби**, създадена през 2022 г. и описана в предишни изследвания[4]. Машината бълва средно 977 пропагандни статии на ден, докато всички останали сайтове и блогове на български, включително други („независими" от тази Машина) мощни ботове-агрегатори, успяват да диселинират средно на ден едва 185 публикации, съдържащи ключовите думи. Тъй че в българското онлайн пространство са се оформили два паралелни потока на проруска пропаганда, които се отличават помежду си по своята тактика и стратегия.

Въпреки че Машината от сайтове-гъби в количествено отношение – като брой препечатки – понастоящем доминира над другите пропагандни източници, все пак значението ѝ не бива да се надценява. Ако нейните ботове разпръскват пропагандни наративи, тъй да се каже, без връзка с реалността, то живите хора в медиите – говорителите и редакторите-пропагандисти – са тези, които са призвани да адаптират готовите и клиширани наративи към променливата реалност, която често им се изплъзва.

Какво е Машината? Тя е създадена през 2022 г. и е неразривно свързана с Информационна агенция „Блиц". Тя включва над 370 анонимни квази-новинарски сайта с почти еднакъв дизайн и с идентично съдържание, които за изследвания период

[2] https://sensika.com/ [Accessed 29.07.2023].
[3] Виж списъка с ключови думи и резултата от търсенето на https://hssfoundation.org/wp-content/uploads/2022/06/%D0%94%D0%BE%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4.-%D0%A0%D1%83%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0.-%D0%92%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0-%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82.pdf , с. 4.
[4] Виж повече на: https://hssfoundation.org/wp-content/uploads/2023/04/Doklad-propaganda-2.pdf; https://hssfoundation.org/wp-content/uploads/2023/06/Бюлетин-1A_Руската-пропаганда-януари-март-2023-г.-I-Част.-Новинарски-сайтове-и-блогове.pdf. [Accessed 29.07.2023].

препечатват средно между 3 и 9 статии с проруско съдържание (което прави до 3500 пропагандни препечатки в пикови дни).

Машината създава своя **фантазмена реалност без връзка с историческото време и събитията в България**. Задача на Машината от сайтове-гъби е да създаде впечатлението, че дава информация непосредствено от мястото на събитието – от фронта в Украйна. Това става не чрез собствени кореспонденти, а чрез ударни заглавия и приложени видеа, заети най-често от Telegram-каналите на руските военни кореспонденти („Операция Z: Военкоры Русской Весны“ и др.). Основно послание, което се тиражира в нея през второто тримесечие на 2023 г., остава същото като преди – Русия всекидневно печели както военно на фронта срещу Украйна, така и политически и икономически срещу Запада, западните военни помощи са силно надценени, а санкциите на Запада са неефективни. През периода април – юни 2023 г. Машината е доразвита – тематичният обхват е по-широк, качеството на преводите е подобрено, видеата са реални, а източниците, макар да не са изрично упоменавани, са преди всичко руски. Трябва да се отбележи, че статиите, разпространявани от Машината от сайтове-гъби, не коментират събития от българския политически живот от перспективата на руската гледна точка. Стратегията на „Блиц“ и сайтовете-гъби е да обособи руската пропаганда като самостоятелен канал, стоящ встрани от вътрешните политически противопоставяния. **Машината работи най-вече чрез *impression management* – ако очите и ушите на читателите бъдат непосредствено наситени с „руските победи от фронта“, тогава няма нужда вътрешно-политическите им пристрастия да бъдат пряко атакувани: те „ще се ориентират“ сами.**

Обратно, **„живите“ говорители имат за задача да облъчват не толкова сетивата, колкото интерпретациите на събитията.** Те също работят със стандартен пакет от клиширани наративи (опорни точки), но тяхната основна задача е постоянно да ги адаптират в две посоки: 1. Да ги напасват към променящата се реалност, която понякога се отклонява твърде много от тях и пропагандните клишета рискуват да се оголят като напълно кухи фрази; 2. Да се опитват чрез клишетата да променят общественото съзнание и оттук да влияят пряко на политическия живот в страната.

Второто тримесечие започна с предварително подготвения пакет, целящ да режисира впечатления и да прокарва твърдения, че украинската контраофанзива е, ако не проваляща се, то поне обречена. Тази старателно подготвена пропагандна кампания обаче беше провалена от **въоръжения метеж на наемническата групировка “Вагнер” на Евгений Пригожин**. Метежът, при който въоръжени наемници на “Вагнер” поеха към Москва след завладяването на руските градове Ростов на Дон и на Воронеж, предизвика сътресение в отработените пропагандни ходове и планове. За двата дни, в които се разразиха горещите събития, най-трудно за пропагандата, която чакаше и следваше

изказванията на Путин, беше да взима завоите. Тръгна се от заклеймяването на „метежа“, „измяната“, „предателството“, „преврата“, „удара в гърба“ и пр. готови фрази от първата громителна реч на Путин от 24 юни сутринта. А после трябваше да повдига духа – отказът на Пригожин и обръщането на колоните бе обявено за тяхна „проява на зрялост и мъжество“. Но и още един завой веднага бе подет – след заклеймяването на Пригожин и след величаенето на мъжеството на пригожинците – се премина към героизиране на руското общество, единно застанало зад Кремъл срещу метежниците и проявило солидарността си. Това е опитът на самия Путин да затвори интерпретацията – с героизирането на солидарността на руското общество, олицетворено от него, което така се е противопоставило на Запада. Но начинанието не е успешно: и сред пропагандните медии има спотаено очакване на продължение и промени във властта. Така започва употребата на словосъчетанието „кулите на Кремъл“ – този път метафора за различните кръгове на власт и влияние. **Путин и Кремъл вече не са тъждество** – в обърквaнето на пропагандистите кулите на Кремъл изведнъж станаха много, а това е опасно. Затова в края на юли Дугин[5] заговори за суверенитета по руски: патриоти са онези, които не се интересуват от власт и политика, а са лоялни на владетеля; за да се поддържа тази лоялност (и политическа незаинтересованост), от време на време трябва да се избиват „боляри“ (приближени на владетеля) и те знаят, че това им е работата, за която приживе са възнаградени с положение и богатство. Но дали разклатеното тъждество на Путин и Кремъл ще бъде възстановено с обезглавяваното на болярите от кулите, предстои да видим.

Друго такова събитие, което разтърсва собствените очаквания на местните пропагандисти – макар и от по-малък, вътрешно-политически мащаб – бе **изборът на евроатлантическото правителство на Денков и Габриел у нас.** На 3 юни, след като е обявено споразумението между двете първи политически сили, Мартин Карбовски е толкова шокиран, че в часа на „Американското пришествие“ пише „заупокойна молитва“, в която поименно изброява по-известните проруски пропагандисти, борили се срещу това „да бъдем напъдени срещу Русия“ и вкарани „зорлем в чужда война“: „Пишем пак, ще се борим пак, но ако сме последните – моля ви за нашите имена се помолете. Защото по тия земи човешката българска история често се случва да изчезва, а ние да я спасим се опитахме, но последни и само ние останахме. И за незабвение ви молим. Амин.“[6] Разбира се, и след избора на правителството животът продължава – дори животът на пропагандистите – и те са принудени да нормализират ситуацията чрез новата опорка, че ПП-ДБ и ГЕРБ са „предали своите избиратели“ като са направили коалиция.

[5] https://pogled.info/svetoven/russia/aleksandar-dugin-chasovnikat-na-istoriyata-pokazva-chasa-na-patriota.158758. [Accessed 30.07.2023].
[6] https://www.lentata.com/choveshkata-istoriya-i-nie-poslednite. [Accessed 30.07.2023].

Друг основен събитиен акцент за периода са т. нар. **походи за мир и неутралитет** в България, добили разпространение сред пропагандните канали. Състояха се три похода, единият, станал интересен и за машината от сайтове-гъби около агенция „Блиц“, придружен и от група, организирана от ПП Възраждане, която изцапа с боя сградата на ЕК в София.

Основната политическа задача на походите е да събират подписи за референдум, който да се опитва да извади управленски въпроси и решения извън компетенциите на изпълнителната и законодателната власт и да ги прехвърли към допитвания „до народа“. На тези референдуми обаче решенията ще могат да се взимат с много малко гласове. В ход е подготовка на „референдумна диктатура“ на квази-мнозинства.

Макар да не се идентифицират открито с някакъв политически субект, походите, организирани от формирования на предишни антиваксъри, и по-предишни противници на Истанбулската конвенция, а междувременно и инициатори на паниката за децата на жителите на ромската махала в Карнобат (БРОД, Народна мрежа и др.), са откровено политически не само според задачата, която преследват, но и с повтарянето на заклинанията на пропадналата на парламентарните избори от 2 април2023 г. партия „Левицата“, която твърдеше, че се бори срещу вкарването на България във войната.

В този втори основен сюжет ясно се виждат усилията кремълската пропаганда да се трансформира във вътрешнополитически дневен ред. При успех тази трансформация усилва ефектите на пропагандата. Доколкото опорните точки и рецитации на руската пропаганда се обвързват с вътрешнополитическия дневен ред, трансформират се наративно в наши проблеми („изборите между войната и мира“, „да запазим българския лев“), то и през същите тези рецитации се нанасят удари срещу политически субекти. Това е коалицията ПП-ДБ. Тук се полага усилие да се ашладиса суверенитета по руски към локални контексти: демократичната общност – това са либерали, либералите не са патриоти, патриотите не се интересуват от политика и са неутрални, демократичната общност не е патриотична, демократите подриват суверенитети ни.

Псевдопатриотичното говорене за суверенитета като неутралитет е изявено проруско. Без да го измества, в нишата на патриотизма обаче се намества неоконсервативните дискурси (тези за традиционните семейни ценности). Важно е да ги подчертаем: за разлика от наративите за неутралитет неоконсервативните квазипатриотични клишета са адресирани към младите, тях таргетират. И биват обилно използвани от руската пропаганда, в т.ч. и от руската пропаганда в Машината от сайтовете-гъби.

Същите наративи биват специфично пречупени през говора и на местните проруски политици и журналисти. Следим специално медийните изяви на **Румен Радев, Костадин Костадинов, Корнелия Нинова, Петър Волгин и Мартин Карбовски.** Президентът Румен Радев, най-високопоставеният и дисеминатор, не променя особено позициите си относно войната. Нарича я „конфликт", а военната помощ за Украйна продължава да бъде интерпретирана като „въвличане във война" и „грешка". С тезата, че „конфликтът" ескалира и носи големи рискове за икономиката ни, Радев се обявява и против инициативата на страните от ЕС за изпращане на един милион снаряда на Украйна. Демагогията, която използва той, че такава помощ ни въвлича във войната, се споделя и от лидера на БСП Корнелия Нинова, която, за да лансира тезата за неутралитет, допълва и се опитва да засили този страх с още по-острата заплаха за изпращане на „жива сила" в Украйна. Тя привижда игнориране на социалните нужди на българите за сметка на такава подкрепа. Лидерът на „Възраждане", другата изявено проруска партия в Парламента, Костадин Костадинов е много по-краен в реториката си, която насочва предимно срещу политическото представителство на либералните и демократични хора – ПП и ДБ. Обвинява ги, че работят за интересите на САЩ, които пък са хванали България в „пагубно американско колониално робство". Двете либерални партии са „рупори на американското посолство", а в страната се готви „украински сценарий" на граждански сблъсъци. Най-силен обществен отзвук получи изказване на Костадинов, в което призовава за „унищожение" на тази „уродлива сган" – „античовешка паплач, жадуваща кръв и мечтаеща за войни", имайки предвид именно политическите си опоненти от ПП и ДБ.

Петър Волгин също не изменя особено реториката си през второто тримесечие на 2023 година. Той използва всеки удобен повод за охулване на либералния политически сектор, използвайки кремълските наративи в логиката на централните й говорители. Насажда фалшивия страх от изпращане на български военни на бойното поле, описва прозападните управляващи като „кукли на конци", които изпълняват поръчки на американското посолство. Либералните българи „мразят България", искат да наложат „тотална цензура", а евроатлантически НПО-та „изкарват едни бързи пари", сачинявайки фалшиви проблеми, които решават. В същата посока работи и Мартин Карбовски, който също смята политическия елит на страната за „наведен" на Запад за сметка на българския интерес. В центъра на атаките му отново са прозападните либерални партии, както и онази част от обществото, която ги подкрепя. Кулминация в YouTube канала на Карбовски през второто тримесечие на 2023 година бе интервюто му с Елеонора Митрофанова, която от името на Руската федерация премина плътно и необезпокоявано през целия спектър на кремълската пропаганда. Тя заяви подкрепата си за Костадинов (който бе на посещение в посолството на РФ), а Карбовски зае от реториката на Радев и Нинова, вмъквайки във въпросите си изрази като „войнолюбци" и „коалиция на войната".

Накрая са представени най-популярните публикации във Фейсбук, които подриват демократичните нагласи в българското общество. В **българоезичната версия на Фейсбук** най-популярни материали, свързани с войната, са: разполагането на руски ядрен арсенал в Беларус; атаката с дронове в Кремъл в нощта на 2 май; взривяването на стената на язовир „Каховка“; активните действия по нахлуване на РДК и Легион „Свобода“ в Белогородска област; и не на последно място бунтът на ЧВК „Вагнер“ и походът на Пригожин към Москва. Локални събития, които получават повече интеракции, са: интервюто на Мартин Карбовски с Елеонова Митрофанова, изказване на Костадин Костадинов, клипове, свързани с походите за мир, на „Безсмъртния полк“ и този за семейството (като алтернативно събитие на София прайд).

1. Машината – паралелна реалност отвъд историческото време

Припомняме: Машината – това са над 370 анонимни саита с почти идентичен дизаин (по два основни модела) и с идентично съдържание (публикуват едни и същи статии). Те имат четири основни общи домеина (dnes24.eu, zbox7.eu, bgvest.eu, allbg.eu), от които биват клонирани поддомеини – например, novini701.dnes24.eu, novinarbg.dnes24.eu, news1.dnes24.eu и т.н. Сайтовете-гъби най-често препечатват материали от „Блиц“ и вероятно са обвързани с платформата Share4Pay, която предлага заплащане за споделяне в социалните мрежи на материали от готови сайтове.

Но нека за момент се абстрахираме от Машината!

При изследването на другите пропагандни медии („Поглед-инфо“, „Гласове“, „Лентата“, „Класа“ и др.) и на „авторските“ гласове в тях ясно се вижда, че пропагандистите стандартно реагират на конкретни политически събития – вътрешни и международни, като се опитват да адаптират общите пропагандни наративи така, че „да пакетират“ и „оцветят“ съответните събития по целесъобразност. През второто тримесечие събитията, които активират най-много „авторски“ пропагандни коментари в българските медии онлайн и във Фейсбук, са:

- **2 април** – избори за Народно събрание и резултати от тях;
- **19 април** – интервю на Мартин Карбовски с руския посланик Митрофанова;
- **23 април** – Пети поход за мир и неутралитет
- **2 май** – украински дронове удрят Кремъл;
- **9 май** – Ден на победата и Поход на безсмъртния полк;
- **21 май** – Шести поход за мир и неутралитет;
- **29 май** – Радев връчва втория мандат за съставяне на правителство и го заклеймява като предварително „компрометиран“;
- **6 юни** – избор на правителството Н. Денков и М. Габриел; руснаците взривяват язовирната стена на Нова Каховка;
- **17 юни** – Гей прайд в София и алтернативен „Поход за семейството“;
- **18 юни** – Седми поход за мир и неутралитет;
- **23-24 юни** – „Поход на справедливостта“ на Пригожин и ЧВК Вагнер към Москва.

Някои от тези събития – интервюто на Карбовски, както и походите за мир и неутралитет, на безсмъртния полк и за семейството – сами са агитационно-пропагандни мероприятия. Други – като изборите и съставянето на правителство – са част от процедурния ред на демокрацията у нас, но биват използвани за създаване и

усилване на вътрешните политически поляризации. Трети – безпилотните удари по Кремъл, взривяването на Нова Каховка и походът на ЧВК Вагнер към Москва, са значими събития от реалния ход на войната. Колкото и да са различни те обаче, пропагандните медии и говорители ги подхващат чрез множество информации и най-вече чрез „авторски“ коментари, за да ги покажат на широката публика в подходяща светлина. Пропагандната активност се вдига на съответните дати или в дните непосредствено след тях.

В този бюлетин измерваме пропагандната активност чрез автоматизираната система за медиен мониторинг SENSIKA, която архивира над 8,000 източника онлайн и позволява да се види в колко и в кои статии (през второто тримесечие) се съдържа набор от ключови думи, подадени за търсене. Търсенията са осъществени по набор от ключови думи, характерни за руската пропаганда, от типа на *руски свят, бандеровци, украински нацисти, денацификация* и др.

Ако сайтовете-гъби бъдат изолирани от измерването, SENSIKA за тримесечието идентифицира 16,843 публикации, съдържащи ключовите думи, с отчетлив най-висок пик (ден с най-много пропагандни статии – 474) на 9 май:

Графика 1: Пропагандна активност без сайтове-гъби (брой публикации на ден; 1 април - 30 юни 2023 г.)

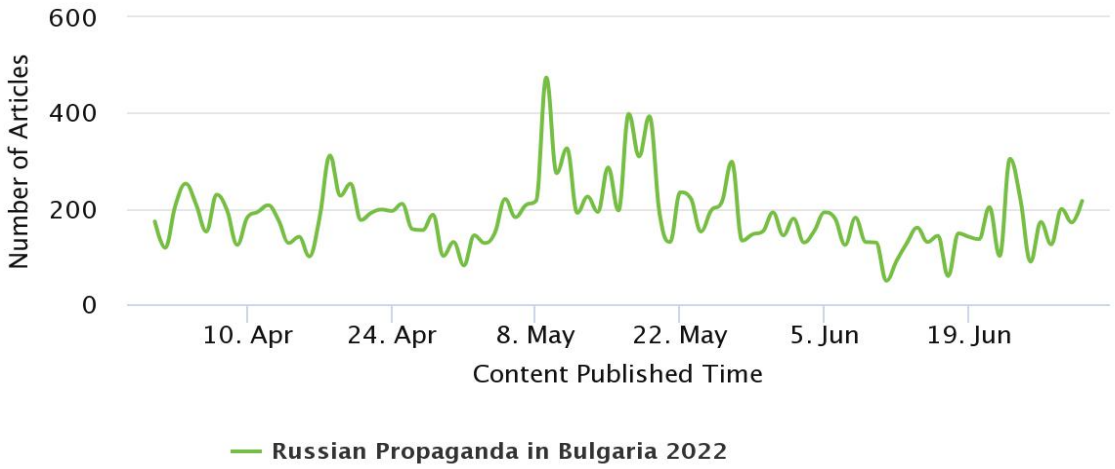

Ако сайтовете-гъби бъдат включени в измерването, получава се следната картина:

Графика 2: Пропагандна активност с включени сайтове-гъби (брой публикации на ден; 1 април - 30 юни 2023 г.)

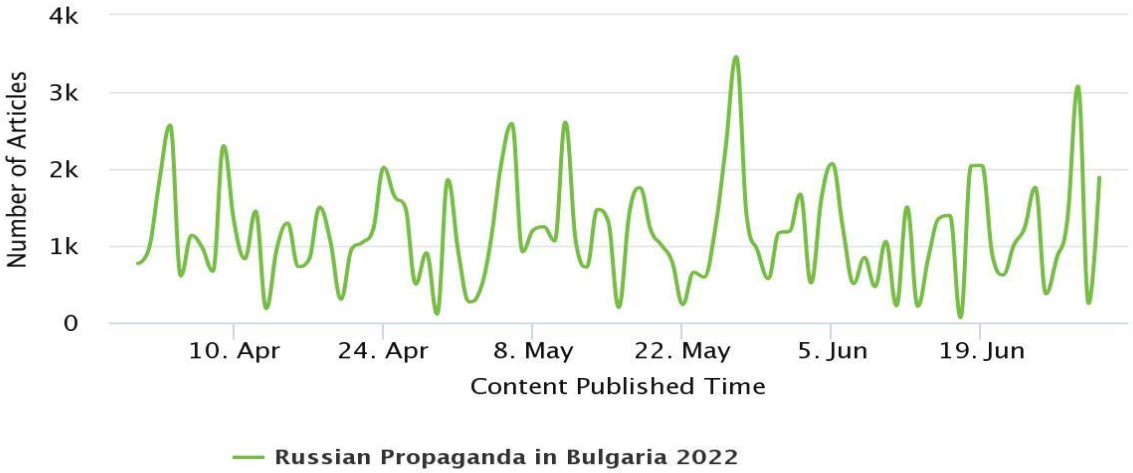

Втората графика, макар да мери общата пропагандна активност онлайн, всъщност показва натрупванията от публикации на самата Машина – на нея се дължат пиковете. Това е така, защото през второто тримесечие **Машината е „отговорна“ за 84% от публикациите онлайн**, съдържащи ключовите думи. В Графика 2, когато сайтовете-гъби са включени в измерването, SENSIKA идентифицира **105 741 публикации за тримесечието.** Ако от тях бъдат извадени 16 843 статии (публикувани от други сайтове, различни от Машината – виж Графика 1), тогава излиза, че на сайтовете-гъби се падат останалите 88 907 публикации за периода[7]. Това значи, че **Машината бълва средно 977 пропагандни статии на ден**, докато **всички останали сайтове и блогове на български**, включително други („независими“ от тази Машина) мощни ботове-агрегатори като Novini24/7, **успяват да дисеминират средно на ден едва 185 публикации**, съдържащи ключовите думи.

Пропагандните публикации, съдържащи ключовите думи и разпространявани от Машината, на практика **не реферират към изброените по-горе събития** (с малки изключения). Разбира се, както „Блиц“ (информационната агенция с живи хора, към която машината е вързана), така и сайтовете-гъби (които препечатват най-вече от „Блиц“,

[7] По наша молба екипът на SENSIKA създаде алгоритъм, който позволява идентифицираните от нас 370 сайта-гъби да бъдат изолирани от измерването: т.е. SENSIKA може да мери „със“ и „без Машината“.

но и от други медии), всъщност публикуват значително количество други статии, които съобщават за или коментират споменатите събития. Но те не съдържат ключовите думи на пропагандата. Т.е. пропагандният поток в „Блиц“ и в сайтовете-гъби тече в определен смисъл през самостоятелен канал, който е встрани както от руската пропаганда в другите медии, така и от общия поток новинарски и аналитични материали (за политика, спорт, сензации и пр.) в същата мрежа („Блиц“ и Машината). Каква точно е спецификата на този относително самостоятелен пропаганден канал ще видим след малко, а сега нека измерим интензитета му в пикови дни!

Един общ извод обаче може да се направи още отсега: **Машината по особен начин е „отвъдна“ – тя създава своя фантазмена реалност без връзка с историческото време.**

А) Пиковите дни на Машината

За анализ бяха взети дванадесетте пикови дни за тримесечието (по 4 за всеки месец). В **Таблица 1** са показани дните с най-много публикации от **Графика 2.**

Таблица 1. Пикови дни (брой публикации на ден; 1 април - 30 юни 2023 г.)

Дата	Общ брой публикации, съдържащи ключовите думи	Брой базисни публикации, които биват препечатвани многократно от Машината
4 април	**2568**	**6**
9 април	**2300**	**6**
24 април	**2018**	**5**
30 април	**1858**	**4**
6 май	**2589**	**7**
11 май	**2606**	**7**
18 май	**1753**	**4**
27 май	**3459**	**9**
18 юни	**2041**	**7**

Дата	Общ брой публикации, съдържащи ключовите думи	Брой базисни публикации, които биват препечатвани многократно от Машината
24 юни	**1757**	**4**
27 юни	**1326**	**3**
28 юни	**3074**	**7**

Във всеки от тези дни има няколко (между 3 и 9) основни публикации – нека ги наречем „базисни", – всяка от които бива препечатана средно по около 400 пъти от сайтовете-гъби. Сборът от съответния брой препечатки на базисните публикации формира основното натрупване в общия брой публикации за деня (във втората колона). Нека пак подчертаем, че сайтовете гъби със същия интензитет разпространяват и други публикации (за политика, спорт, сензации и пр.), но в нашия анализ „базисни" са само публикациите, които съдържат ключовите думи на пропагандата. След като базисните публикации бъдат идентифицирани и техните препечатки от сайтовете-гъби бъдат извадени от общия брой, за деня обикновено остават между 100 и 200 пропагандни статии, публикувани от други медии онлайн (средно 185 дневно за периода).

За да се види каква пропаганда провежда Машината от сайтове-гъби, на анализ на съдържанието бяха подложени именно тези 69 базисни статии, които Машината върти. Тук няма да представяме детайлния анализ ден по ден, а само обобщените изводи с някои примери.

Най-общо тези публикации могат да бъдат разделени на два типа: **Информации от фронта** (40 статии) и **Други** (29 статии).

Б) Информациите от фронта

Основна задача на Машината от сайтове-гъби е да създаде впечатлението, че дава **информация непосредствено от мястото на събитието – от фронта в Украйна.** Разбира се, анонимната Машина няма свои кореспонденти на фронта, но създава усещане за „непосредственост" чрез ударни заглавия и насищане с визуален материал (ВИДЕО). Информациите от фронта (общо 40 статии) най-често са рубрикирани специално още в заглавието (рубрикираните статии в пиковите дни – с

едно изключение – са препечатки от „Блиц“). Рубриките са четири (на мястото на многоточието стои конкретно заглавие):

1) ВИДЕО от войната: …
2) СУТРЕШНА СВОДКА: …
3) … ВИДЕО
4) ISW/NYT/CNN/Daily Mail/The American Conservative (или друга западна институция/медия): …

Появяват се и статии, които не са рубрикирани в заглавието, но по същество са Информации от фронта. Те биват препечатки както от „Блиц“, така и от други медии.

Рубриката **ВИДЕО от войната е нещо като щурмова авиация на руската пропаганда – тя трябва да порази умовете на аудиторията с директни попадения**! Рецептата е: ударно заглавие, кратък текст, видео.

Заглавието е категорично и не оставя капка съмнение, че руснаците побеждават. В разгледаните пикови дни няма нито една публикация под тази рубрика, в която украинците да имат успех на фронта. Примери:

- „ВИДЕО от войната: „Крилата пехота“ на „Смелите“ плени украинска бригада“[8];- „ВИДЕО от войната: Руските военни унищожиха склад на ВСУ с „Орлан-10“[9].

ВИДЕО от войната: „Крилата пехота“ на „Смелите“ плени украинска бригада

Заловените украинци разказват как се е извършвала психологическа работа с тях

Киев, Украйна 25 Юни 2023, 01:50 16246 прочита 3 коментара Автор: БЛИЦ

„Крилата пехота“ от групировката на „Смелите“ плени бойци от 42-ра и 67-а бригади на Въоръжените сили на Украйна.

[8] Виж https://blitz.bg/svyat/video-ot-voynata-krilata-pekhota-na-smelite-pleni-ukrainska-brigada_news961019.html и https://novinarbg.dnes24.eu/948548/ [Accessed 29.07.23].
[9] https://bg-utro.eu/914779/; препечатано с промяна в заглавието от https://blitz.bg/svyat/video-ot-voynata-ruskite-voenni-unishchozhikha-sklad-na-vsu-s-orlan-10_news946161.html [Accessed 29.07.23].

Текстът под тези заглавия също е кратък, най-често с размерите на съобщение в Telegram. Ако в предишния брой на Бюлетина констатирахме, че текстовете са обикновено лош машинен превод с грешки, то сега се вижда, че качеството на преводите е подобрено. Винаги в „Блиц“ и понякога в сайтовете-гъби в края на статията пише „превод“, макар да не се съобщава конкретен преводач, нито пък източник.

Ако през първото тримесечие ВИДЕО-то, обещано в заглавието най-често липсваше, то сега да липсва ВИДЕО е изключение: **както като качество на преводите, така и като визуална осигуреност, Машината се развива интензивно**.

Понякога видеото, на което се вижда и произходът му, е и източник на текста на българската публикация, както във: „ВИДЕО от войната: Спецназ унищожава бойци на ВСУ близо до Донецк“[10]. В този, но и в доста други от изследваните случаи под тази рубрика източник на визуалния материал, но и на текстовете, е Telegram-каналът „Операция Z: Военкоры Русской Весны“. Други Telegram-канали на други руски военни кореспонденти също биват използвани, както и – най-често през техните Telegram и Youtube канали – руски медии и информационни агенции като „Известия“ (iz.ru) и „РИА Новости“. В изследваните пикови дни всички статии в тази рубрика без изключение имат ВИДЕО от руски източник.

ВИДЕО от войната: Спецназ унищожава бойци на ВСУ близо до Донецк

Непрекъснато нанасят поразителни удари по живата сила на украинците

Специалните части с точни удари с безпилотни самолети унищожават бойците на въоръжените сили на Украйна близо до Донецк.

Операторите на ударни квадрокоптери тип Mavic от 58-ми батальон със специално

Другите три рубрики - 2. СУТРЕШНА СВОДКА: …; 3. … ВИДЕО; 4. ISW/NYT/CNN:… – по същество предлагат еднотипни публикации. Те **осъществяват „дълбоката оран“ на пропагандата**: **те трябва да посеят семената на руската гледна точка** както у хора,

[10] https://blitz.bg/svyat/video-ot-voynata-spetsnaz-unishchozhava-boytsi-na-vsu-blizo-do-donetsk_news959865.html [Accessed 29.07.23].

които искат да запазят „неутралитет“ (да се дистанцират от проблемите на войната), така и у такива, които са продемократично и прозападно ориентирани.

Разликата между тези рубрики е преди всичко в заглавието, което създава различен профил на очакванията на читателя: СУТРЕШНА СВОДКА създава впечатление за непосредствено отразяване на събитията от фронта във времето: ВЕДНАГА (сутринта) след най-интензивните боеве (през нощта); ВИДЕО, разбира се, създава впечатление за непосредственост чрез имплицитно обещание за „документално“ изображение; а третата рубрика, която поставя в началото на заглавието западна медия като източник на публикацията, с това сякаш обещава да представи с предимство западната или направо американската гледна точка.

Всъщност публикациите, както казахме, са еднотипни и са тип „сводка“ от фронта: те, за разлика от ВИДЕО от войната, са по-дълги и по-сложни текстове, най-често компилации от различни източници. Всъщност само в последната рубрика (ISW/NYT/CNN:…) някои от публикациите не са сводки от фронта, а са тип „коментар“.

Основна задача на статиите в тези рубрики е да покажат западната и руската гледна точка към събитията на фронта като равноправни и дори като наслагващи се една върху друга без никакво противоречие помежду им: сякаш „фактите“ от фронта са самоговорещи и няма значение кой казва, че нещо е факт. Така изглежда, че ISW (Institute for Study of War) и руските военни кореспонденти, „Ню Йорк Таймс“ и „РИА Новости“, Столтенберг и Конашенков, които биват цитирани (обикновено без уточнение откъде точно), изглеждат като еднакво достоверни и надеждни източници. Тази „равнопоставеност“ на руската и западната гледна точка – при рубриките СУТРЕШНА СВОДКА и ВИДЕО – обикновено е анонсирана „фактологично“ още в конкретните заглавия:

- „Сутрешна сводка: Генерал Сирски обяви голяма новина за офанзивата на ВСУ, руската армия контраатакува на Краснолиманското направление“[11];

- „US генерал обяви колко скоро ВСУ ще превземат Крим. Удар по ключов щаб в покрайнините на Киев, вътре са били... ВИДЕО“[12].

[11] https://blitz.bg/svyat/sutreshna-svodka-general-sirski-obyavi-golyama-novina-za-ofanzivata-na-vsu-ruskata-armiya-kontraatakuva-na-krasnolimanskoto-napravlenie_news961024.html; и https://news773.bgvest.eu/948404/[Accessed 29.07.23].

[12] https://blitz.bg/svyat/sutreshna-svodka-us-general-obyavi-kolko-skoro-vsu-shche-prevzemat-krim-udar-po-klyuchov-shchab-v-pokrayninite-na-kiev-vtre-sa-bili-video_news959869.html [Accessed 29.07.23].

Същото обаче се случва често и в текста на публикациите, в които в заглавието западна медия или институция е изведена като основен източник. Така в статията „ISW: Украйна с успешни контраатаки край Бахмут“[13] около половината текст реферира към ISW, докато другата половина се позовава на „руското Министерство на отбраната“ и на „руски блогъри“ и „източници“.

Друг път под рубриката ISW/NYT/CNN:… действително се пускат материали, които имат за единствен източник реална западна медия. По-често тези материали преразказват някоя тежко консервативна медия, чиито послания са в синхрон с путинската пропаганда („The American Conservative: Киев планира избухването на Трета световна война, а САЩ не може да ги удържи“[14]; „Daily Mail: Защо супермаркетите в Русия пращят от храни, санкциите наистина ли вредят?!“[15]). Друг път цитираните западни медии са либерални, но посланията им пак могат да бъдат прочетени като подриващи доверието в Запада („CNN и NYT сензационно: Разузнаването на САЩ и Вашингтон са знаели предварително за метежа на Пригожин“[16]). Така руската гледна точка всъщност има приоритет, още повече, когато е подкрепена от западни гласове.

Всъщност руската пропаганда работи „подмолно“ като рамкиране на основни процеси (под нивото на текста) дори и в статиите, които сякаш дават „равно право“ на руските и западните източници към войната. В „Блиц“ и в сайтовете-гъби, макар в текстовете да се реферира към разнородни източници, публикуваните видеа са преди всичко руски. Единични са случаите, в които видеото е със западен или украински произход. Има и парадоксални случаи, в които видео, записано от украински войници, бива публикувано чрез линк към Telegram-канал на руски блогъри (виж „ВИДЕО от войната: Бойци от ВСУ показаха какви тежки загуби понасят край Мариинка“[17]).

[13] https://haira.dnes24.eu/925457/ [Accessed 29.07.23].
[14] https://blitz.bg/analizi-i-komentari/the-american-conservative-kiev-planira-izbukhvaneto-na-treta-svetovna-voyna-a-sashch-ne-mozhe-da-gi-udrzhi_news950753.html; и https://bg-utro.eu/928585/.
[15] https://blitz.bg/svyat/daily-mail-zashcho-supermarketite-v-rusiya-prashchyat-ot-khrani-sanktsiite-naistina-li-vredyat_news941181.html [Accessed 29.07.23].
[16] https://blitz.bg/svyat/cnn-i-nyt-senzatsionno-razuznavaneto-na-sashch-i-vashington-sa-znaeli-predvaritelno-za-metezha-na-prigozhin_news961175.html; и https://novoto12.bgvest.eu/949025/ [Accessed 29.07.23].
[17] https://blitz.bg/svyat/video-ot-voynata-boytsi-ot-vsu-pokazakha-kakvi-tezhki-zagubi-ponasyat-kray-mariinka_news947151.html [Accessed 29.07.23].

Подобна е картината и в статиите, които дават известия от фронта, без да са специално рубрикирани в заглавията. Действително, тук се появяват и две единствени статии от извадката, преки информации за фронта от пиковите дни, които могат да бъдат прочетени, ако не като проукраински, то поне като неутрални[18]. Но без рубрика се появява и най-бруталната антиукраинска статия („Възмездие: "Искандер" изпепели 60 грузински легионери, изтезавали и убивали руски пленници в Украйна"[19]), която препраща назад към статия на „Блиц" отпреди година за изтезания на руснаци[20], където от руски Telegram-канал е препубликувано ужасяващо видео[21].

[18] https://blitz.bg/svyat/ukrainski-polkovnik-razkaza-kak-patriot-e-prikhvanal-kinzhal-i_news959480.html; https://blitz.bg/analizi-i-komentari/peytrit-svali-kinzhal-kak-zanapred-shche-se-davat-orzhiya-na-ukrayna_news952610.html и https://ludsport.net/778690/ [Accessed 29.07.23].
[19] https://blitz.bg/svyat/iskander-izpepeli-60-gruzinski-legioneri-iztezavali-i-ubivali-ruski-plennitsi-v-ukrayna_news949905.html и https://bg-utro.eu/925649/ [Accessed 29.07.23].
[20] https://blitz.bg/svyat/strashno-video-18-eto-koy-se-okaza-edin-ot-palachite-preryazali-grlata-na-pleneni-ruski-desantchitsi_news878468.html?pr3vi3w=true [Accessed 29.07.23].
[21] Повёрнутые на Z войне: https://t.me/voenacher/14106 [Accessed 29.07.23].

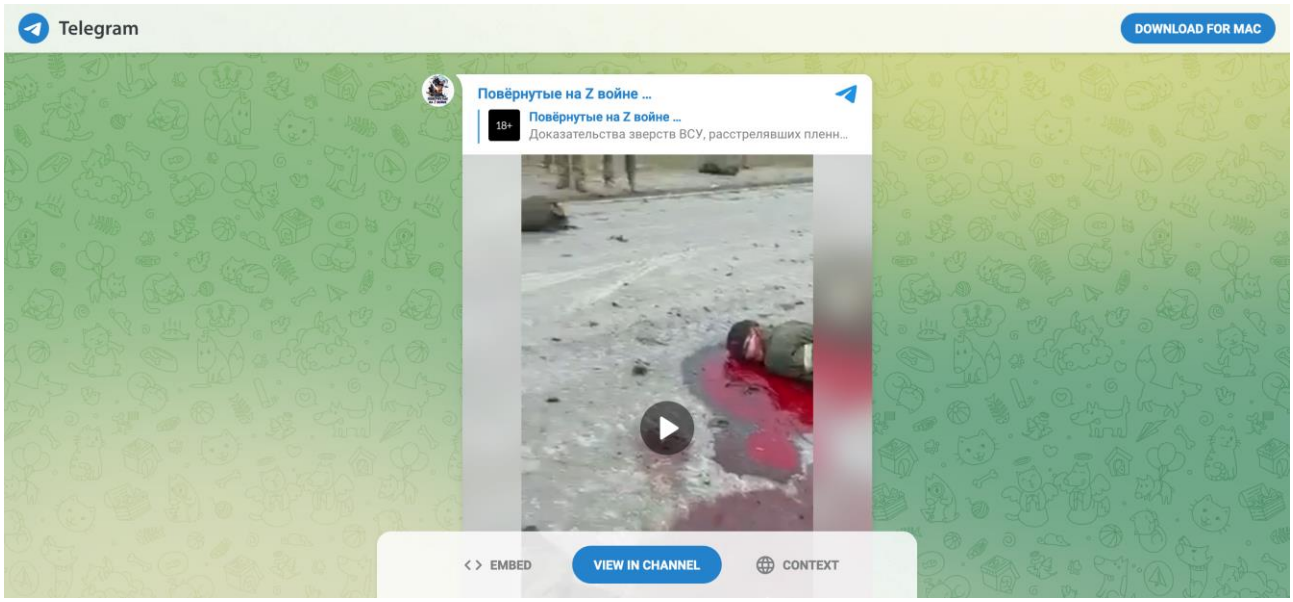

Както посочихме, пиковите дни на Машината **не съвпадат** с пиковете на другите пропагандни медии и говорители, а и **статиите от извадката не реферират към събитията от политическия календар**, които активират пропагандната активност извън Блиц“ и Машината. Единственото изключение е статия от 28 юни, която е отглас от „Похода за справедливост“ на ЧВК Вагнер[22].

Анализаторите на ISW се скъсаха да правят четки на метежника Пригожин

Кремъл вероятно ще продължи да атакува лидера на "Вагнер", за да сломи популярната му подкрепа и да унищожи финансовата му мощ

Руският президент Владимир Путин се опитва да представи финансиста на групата "Вагнер" Евгений Пригожин като корумпиран и лъжец, за да унищожи репутацията му сред

Никъде в Информациите от фронта, всяка от които въртяна стотици пъти от „Блиц“ и сайтовете-гъби, няма следи от критична проверка на фактите: от търсене

[22] https://blitz.bg/analizi-i-komentari/analizatorite-na-isw-se-sksakha-da-pravyat-chetki-na-metezhnika-prigozhin_news961699.html [Accessed 29.07.23].

като минимум на втори източник. Всъщност изобщо не са посочени точните източници на публикациите, нито превод от какъв език са и кой ги е превел. Видими са източниците на качените видеоматериали и те са преди всичко руски, а повечето от тях са дори линкове не към руски медии, а към Telegram-канали на блогъри. Гледайки само заглавията на тези статии във Фейсбук или дори отваряйки ги да ги прочете, читателят остава с впечатлението, че Русия печели войната почти във всяка точка на фронта, а украинците са слаби и смазани или отмъстително извършват зверства, за които получават „възмездие".

В) Други публикации в Машината

Тъй като основна цел на Машината е да създава илюзията, че „предава от фронта", отделяме като „Други" всички останали статии, които **съдържат ключовите думи, но не отразяват конкретни събития от войната** – те са общо 29. Доста пъстри и разнообразни са и трудно могат да бъдат обособени като общ или отделни типове. Те дават информация за разнородни международни събития, различни от военния сблъсък на фронта в Украйна, или пък предлагат обобщени коментари както на войната, така и на други международни събития и отношения. Впрочем спрямо първото тримесечие на 2023 г. през второто броят такива статии в Машината се увеличава – тя разширява тематичния и жанровия обхват на пропагандата, възможно е профилите на публикациите да станат по-ясни в бъдеще.

Все пак тяхна обща черта (а очевидно тя е споделена с Информациите от фронта) е, че **никоя от статиите не коментира събития от българския политически живот от перспективата на руската гледна точка.** Това е донякъде учудващо, защото според предишните ни изследвания до включването на Машината със сайтовете-гъби повечето медии и говорители, които въртят опорките на руската пропаганда у нас, всъщност ги използват като оръжие за пряка политическа борба. **Новата стратегия на „Блиц" и сайтовете-гъби обаче е да обособи руската пропаганда като самостоятелен канал, стоящ встрани от вътрешните политически противопоставяния. Две са възможните хипотези тук, които не се изключват взаимно: 1) Става дума за по-мащабен бизнес модел, от който руската пропаганда е само един сегмент, който за финансова прегледност не трябва да се смесва с другите; 2) Пропагандистите допускат, че пряката политическа интервенция трябва да бъде отложена за някакво бъдеще, в което, след насищане на аудиторията с руска пропаганда на друго ниво, вътрешнополитическата интервенция би била по-ефективна.**

Ефект на стандартното разсейване на резултата са 4 от 29 статии: те съдържат ключовите думи, но ги използват с други референции или пък цитират други говорители,

така че при съдържателен анализ не могат да бъдат класифицирани като пропагандни. Останалите 25 имат пропагандна функция, макар тя да е технологично или съдържателно различна. Тук ще дадем само примери.

Стар „прийом“ е някой сериозен аналитичен и критичен текст да бъде употребен за пропагандни цели. Например, на 23 април във „Financial Times“ Ручир Шарма, председател на Rockefeller International, пише критична към стабилността на долара статия, която на другия ден бива препечатана от „Блиц“: „От 1950 г. насам не се е случвало такова нещо със златото, а доларът…“[23] Когато обаче такава статия бъде препечатана 433 пъти от Машината, тогава дори само чрез заглавието си тя целенасочено подрива доверието в долара. Любопитно е, че „Блиц“ и Машината изпреварват с тази препечатка руските пропагандисти, които превеждат същата статия в „The Moscow Times“ на руски ден по-късно – на 25 април[24].

Съвсем не тъй „косвена“ е пропагандата в серия от публикации, цитиращи едни от най-яростните руски говорители, Рогозин и Медведев: „Медведев предрече трагични дни за Германия“[25] или „Медведев с остри думи за „киевското куче“ Зеленски“[26].

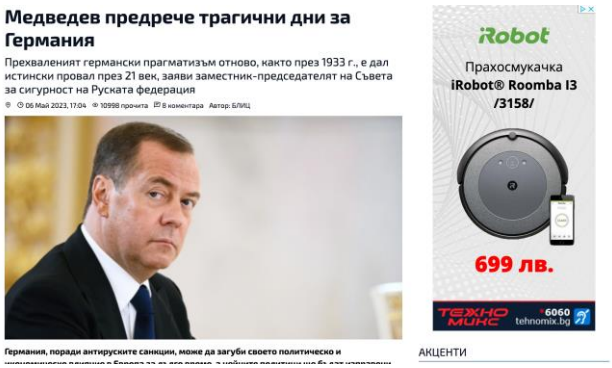

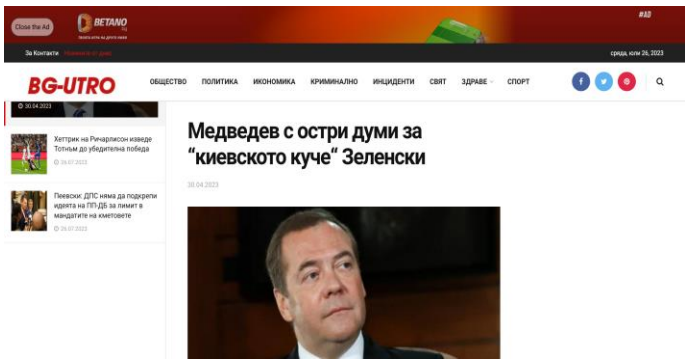

Друг класически „прийом“ на пропагандата е привличането на подкрепа от пророци, врачки и астролози: „Пророчествата, от които ще настръхнете: България влиза в алианс с Русия, Украйна пламва цялата и войната свършва през… СНИМКИ“[27]. Няколко православни старци и няколко астролози предричат от векове победата на Русия и,

[23] https://blitz.bg/svyat/kiev-s-ultimatum-km-syuznitsite-si-da-otdelyat-po-1-ot-bvp-za-orzheyna-pomoshch_news949729.html [Accessed 29.07.23].
[24] https://www.moscowtimes.ru/2023/04/25/chto-govorit-silnoe-zoloto-o-slabom-dollare-a40950 [Accessed 29.07.23].
[25] https://blitz.bg/svyat/medvedev-predreche-tragichni-dni-za-germaniya_news952135.html [Accessed 29.07.23].
[26] https://blitz.bg/svyat/medvedev-s-ostri-dumi-za-kievskoto-kuche-zelenski_news951031.html и https://bg-utro.eu/928886/ [Accessed 29.07.23].
[27] https://blitz.bg/svyat/prorochestvata-ot-koito-shche-nastrkhnete-blgariya-vliza-v-alians-s-rusiya-ukrayna-plamva-tsyalata-i-voynata-svrshva-prez-snimki_news949660.html и https://haira.dnes24.eu/915966/ [Accessed 29.07.23].

разбира се, към тях се включва незаменимата за руската пропаганда баба Ванга, която също е предрекла – сляпо взряна в бъдещето между рекламите на гащи и хазартни игри, – че „Украйна след конфликта ще стане част от Русия“, а освен това ще се появи „специален „Славянски съюз“, в който ще участват Русия, Беларус и България“.

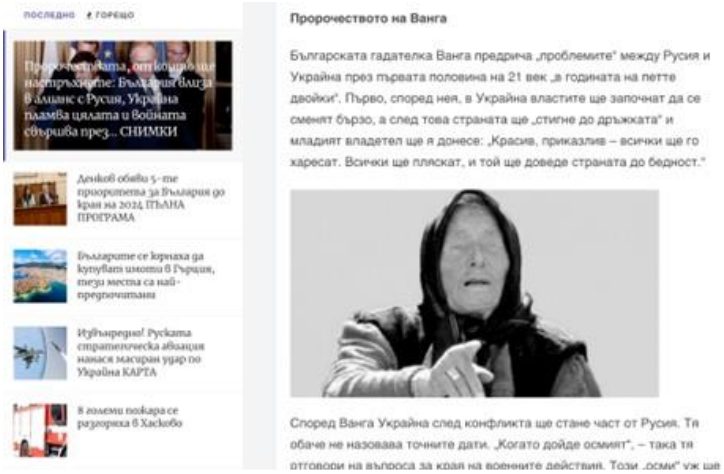

След пророците наред идват и академиците: в интервю с разглаголствалия се публично след пандемията математик проф. Витанов „по Клаузевиц“ се предрича загубата на украинците. Тук кратък злобен коментар към Мария Габриел е и единствената връзка с българската вътрешна политика[28]. На същата дата към неговия академичен авторитет се добавя и негов колега от Китай: „Професор Вейвей огласи три причини, заради които светът подкрепя Русия, а не Запада“[29]

Лошото момче на ЕС Виктор Орбан също на два пъти застава срещу Украйна: „Унгария отново посече ЕС за Украйна“[30] и „Брюксел с коварен удар по Унгария заради позицията на Орбан за Украйна“[31].

В крайна сметка всички „Други“ статии в различни вариации също повтарят основното послание на руската пропаганда: Западът запада, а Русия се въздига и ще победи във войната.

[28] https://blitz.bg/analizi-i-komentari/prof-vitanov-opisa-mariya-gabriel-s-dumata-kagemusha-i-kaza-v-kogo-e-klyucht-za-uspekha_news952885.html [Accessed 29.07.23].
[29] https://blitz.bg/svyat/profesor-veyvey-oglasi-tri-prichini-zaradi-koito-svett-podkrepya-rusiya-a-ne-zapada_news952962.html [Accessed 29.07.23].
[30] https://blitz.bg/svyat/ungariya-otnovo-poseche-es-za-ukrayna_news961464.html и https://haira.dnes24.eu/949928/ [Accessed 29.07.23].
[31] https://blitz.bg/svyat/bryuksel-s-kovaren-udar-po-ungariya-zaradi-pozitsiyata-na-orban-za-ukrayna_news955738.html [Accessed 29.07.23].

Г) „Блиц“ и Машината

Второто тримесечие потвърждава извода от бюлетина за първото тримесечие на 2023 г., че **„Блиц“ и Машината от сайтове-гъби са субстанциално свързани.**

Препечатани от „Блиц“ са 58 от общо 69 статии от извадката от пиковите дни на пропагандата (84%). В повечето случаи първо „Блиц“ публикува статиите, а след това ги завърта Машината, макар да има и няколко от тези случаи, в които става обратното – „Блиц“ препечатва от Машината.

Екипът проведе и друг експеримент, без отношение към съдържанието на статиите: на 25 юли в реално време бяха проследени всички статии, достъпни на един от сайтовете от машината – bgvest.eu. От 15.00 до 16.00ч. **от общо 31 публикации, публикувани в Машината** (в bgvest.eu), **20 бяха препечатани от „Блиц“ (65%)**. Любопитно е, че статиите за спорт в Машината биват най-често препечатвани от sportal.bg, а тези за финанси – от сериозни медии като Дойче Веле и Дневник. При всички случаи обаче **основен източник на съдържание за Машината от сайтове-гъби отново е „Блиц“"**.

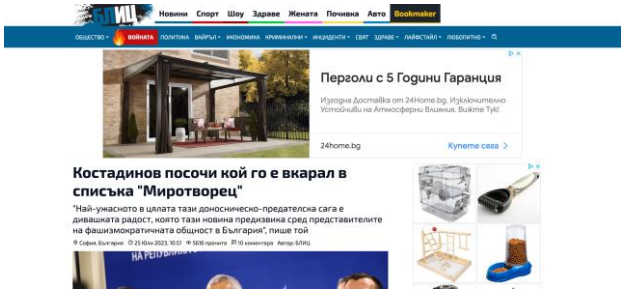

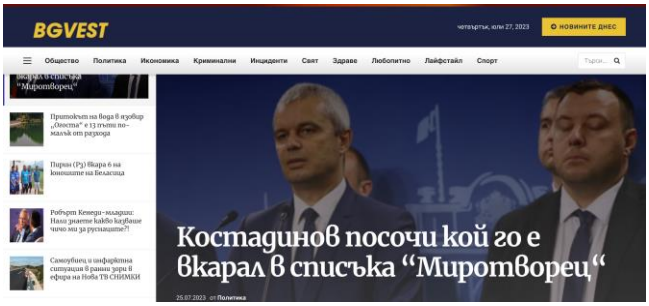

Важно е да се отбележи, че през второто тримесечие Машината не расте екстензивно. Не сме правили поименно изброяване на сайтовете-гъби, които препечатват идентични публикации, каквото бяхме направили в края на 2022 г., когато идентифицирахме 370 сайта, участващи в тази операция[32]. Но **максималният брой на препубликации на един материал от сайтовете гъби и от други, закачени в момента за тях медии, остава около 420-430 публикации**, колкото бяха в края на 2022 г. и в първото тримесечие на 2023 г. Това означава, че **дори и към Машината да се закачат нови сайтове-гъби, то горе-долу същият брой сайтове-гъби биват дезактивирани и отпадат от Машината.**

[32] https://hssfoundation.org/wp-content/uploads/2023/04/Doklad-propaganda-2.pdf, с. 72 [Accessed 29.07.23].

2. Събития, теми, наративи от второто тримесечие на 2023 г.

Второто тримесечие е събитийно структурирано от контраофанзивата на ВСУ – нейното оплакване и погребване в публикациите на пропагандните медии.

А) Бунтът на Пригожин

В края на тримесечието обаче този предначертан план е разклатен: ключов за периода е т. нар. „марш на справедливостта“, който Пригожин започна на 23 юни, когато завзе Ростов на Дон и впоследствие Воронеж. Маршът беше квалифициран строго от Путин като „метеж“ и „нож в гърба“, но развоят на събитията доведе до смекчаване на тона. В следваща реч на Путин – ответът на бунта е героизиран като солидарност на руското общество, предотвратило инспирирана от Запада гражданска война. Въпреки това тази интерпретация е оспорена не от кой да е, а от Дугин и Малофеев. Чисто пропагандното издание „Поглед инфо“ първоначално пази мълчание на 24 юни, след завладяването на Ростов и Воронеж от наемническата групировка на Евгений Пригожин. Чак няколко дни по-късно (на 26 юни) започват опити бунтът да бъде интерпретативно наместен – той е описан като „мъжествен отказ от кръвопролитие между братя“, от една страна, и „метеж в интерес на Киев и запада“, от друга.

Това е несъмнено най-важната доминанта в периода, която ще продължи и в следващото тримесечие. За двата дни, в които се разразиха горещите събития, най-трудно за пропагандата, която чакаше и следваше изказванията на Путин, беше да взима завоите – тръгна от заклеймяването на метежа, измяната, предателството, превратa, удара в гърба и пр. А после трябваше да повдига духа – отказът на Пригожин и обръщането на колоните е „проява на зрялост и мъжество“. Завоят е от заклеймяване на Пригожин през величаене на мъжеството към героизиране на руското общество, застанало зад Кремъл срещу метежниците и проявило солидарността си. Това е опитът на самия Путин за затвори интерпретацията – с героизирането на солидарността на руското общество, което така се е противопоставило на Запада. Но начинанието не е успешно: и сред пропагандните медии има спотаено очакване на продължение и промени във властта. Така започва употребата на словосъчетанието „кулите на Кремъл“ – този път метафора за различните кръгове на власт и влияние, както вече казахме, Путин и Кремъл вече не са тъждество, пропагандата не може да го поддържа.

В резултат на тази объркаността и смълчаването на руските пропагандни гласове (които основно пълнят „Поглед инфо“[33]), в първите часове след обявяването на метежа

[33] Впечатлява и първоначалното смълчаване на „Поглед инфо“ – чак докато Пригожин в поредно видео обяви, че изтегля колоните, а от администрацията на Лукашенко оповестиха успеха на плана му за деескалация, пропагандистите не знаеха у кого е силата, в коя от „кулите на Кремъл“ и се смълчаха,

от Пригожин, родните говорители на Кремъл, доскоро маргинализирани поради структурната промяна в пропагандния дискурс (говорителите му да са официални лица), имаха възможност да поизтупат нафталина и да се измъкнат за кратко от забвение. Така Валентин Вацев, поканен от Петър Волгин в БНР, разгръща версията, че Путин и Пригожин разиграват театър, предварително репетиран, а целта му е да извадят на светло и да разобличат противниците на СВО.

Този наратив е леко подготвен още през май, когато назряваха очакванията за украинската контраофанзива и пропагандата работеше за деморализацията ѝ, а Пригожин критикуваше военното ръководство на РФ[34]. Но този разказ, притоплен сега от Валентин Вацев и от читатели във форума на „Гласове", остава встрани от надигащия се хор, който започва плавно, но неотклонно, да обругава Пригожин: „Опитът за гражданска война се провали"[35].

На 26 юни започва да се стабилизира опорката как да се интерпретират метежът и преустановяването му: Западът се е надявал на гражданска война, но е останал с пръст в устата, защото Минск е върнал огромен дълг към Москва, че го спаси от цветна революция (равна на Майдан[36]). И по същата логика руското общество спряло метежа: „Най-важният фактор, който повлия на разрешаването на кризата, беше позицията на руското общество. Представителите на руските региони, водещите политици, религиозните лидери, обществениците, бойците на фронта – всички те осъдиха авантюрата на Пригожин", пише Антон Тройницкий, публикуван в „Поглед инфо" и препубликуван от „Класа"[37]. Основна задача на текста е да внуши, че руското общество не вярва на твърденията на Пригожин, а руската политическа система е стабилна. Има нещо, което трябва да се доинтерпретира обаче – защо като обществото е убедено във „вредността и неискреността" на Пригожиновите твърдения, развръзката е чрез „компромис" и „приятелско съгласие". Засега версията е от вида „Има нещо, което не

сякаш за да видят ще падне ли Путин. Тук „Гласове" има друго редакционно поведение – те следят неуспешния преврат, без да се снишават в изчакване на победителя.

[34] Например: френски коментатор твърди, че Пригожин, като критикува военното ръководство и говори за разпадане на фронта, ако Вагнер се оттегли, разиграва информационна кампания, https://glasove.com/intervyuta/erik-denese-prigozhin-izpalnyava-rolya-nyama-rusko-porazhenie-nyama-ukrainska-pobeda [Accessed: 03.07.23].

[35] https://glasove.com/public_html/novini/narishkin-opitat-za-razpalvane-na-grazhdanska-voyna-se-provali [Accessed: 03.07.23].

[36] Да си припомним фейк тъждеството на руската пропаганда: гражданска активност=цветна революция=Майдан, предизвикан от Запада.

[37] https://classa.bg/%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82/item/481500-%D1%80%D1%83%D1%81%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D0%B6%D0%B8%D0%BD-%D0%B4%D0%B0-%D0%BE%D1%82%D1%81%D1%82%D1%8A%D0%BF%D0%B8 [Accessed: 03.07.23].

ни казват“, ето го в конкретния му вариант според цитирания в статията президент на комуникационен холдинг Минченко: „Компромисът беше необходим, освен всичко друго, защото преди това бяха взети редица решения, които носеха зародиши на потенциални проблеми“.

И още една горда и чисто заклинателна интерпретация: „Но основният резултат от случилото се е един. В този ден хора от двете страни се сблъскаха, готови да умрат за Русия. Но те отказаха да се избият един друг заради нея“ според Давид Нармания, пак в същата публикационна верига[38].

Но като цяло западът и Украйна са останали с пръст в уста, а всички мемета и подигравки се третират като „униние“; със споразумението с Пригожин в Беларус, повтарят проруските опорки, се укрепва десният фланг на руснаците, а самият Пригожин разиграва театър, за да „изкара от дупките им“ противниците на Кремъл. Сред писанията се натъкваме на възхитително название: „Отечествената специална операция“[39] („Поглед инфо“, препубликувано в „Класа“).

На 26 юни в „Епицентър“ Боян Чуков[40] пуска версията, която ще бъде назована и от Путин във вечерното му обръщение – метежът е в интерес на Киев и Запада, значи от тях е бил направляван. Но опитът на Киев и Запада да провокират разцепление е срещнал съпротивата на цялото общество, което е дало „исторически пример“.

Това поредно изказване на Путин обаче не преустановява несигурността и не затваря случая. След него на 28 юни и Дугин, и Малофеев правят изказвания, че ЧВК „Вагнер“ не са виновни за пораженията и че оставки във военното ръководство сигурно са необходими и Путин сигурно ще предприеме промени, но нали знаем, че той не прави нищо под натиск…

В заключение: въпреки злорадството на българските тролове, че напук на Запада и Украйна превратът се е провалил (ако изобщо е бил преврат, а не постановка за изваждане на светло на противниците на войната), пропагандата се затруднява да

[38] https://classa.bg/%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82/item/481495-%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD-%D0%BC%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82-%D0%B2-%D1%81%D0%B2%D0%BE [Accessed: 03.07.23].

[39] https://classa.bg/%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82/item/481491-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D1%81-%D0%B2%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%B5%D1%80-%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%8A%D1%80%D0%BA%D0%B0-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%B8-%D0%BD%D1%8F%D0%BC%D0%B0-%D0%B4%D0%B0-%D0%B8%D0%BC%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%B0%D1%82 [Accessed: 03.07.23].

[40] https://epicenter.bg/article/Boyan-Chukovv--Slavnata-istoriya-na-ChVK--Vagner--pobeditel-v-Bahmut-Artyomovsk--priklyuchi-/319067/11/0 [Accessed: 03.07.23].

поддържа тезата, че Кремъл е единен, че Кремъл и Путин са едно и също, в самата нея зазвучава разногласие.

Б) Походите за мир

Другият ключов наратив за периода (който хронологично е в началото на изследвания период) са т.нар. **походи за мир. Основната им задача е да събират подписи за референдум, който се опитва да извади управленски въпроси и решения извън компетенциите на изпълнителната власт и да ги прехвърли към допитвания „до народа“, като обаче да могат да се взимат решения с много малко гласове. Въпреки шумното настояване, че походите нямат политическа цел, в тях отчетливо се наблюдава описаната стратегия. Макар да не се идентифицират открито с някакъв политически субект, походите, организирани от формирования на предишни антиваксъри, и по-предишни противници на Истанбулската конвенция, а междувременно и инициатори на паниката за децата на жителите на ромската махала в Карнобат (БРОД, Народна мрежа и др.), са откровено политически с повтарянето на заклинанията на пропадналата на изборите партия „Левицата“ за вкарването на България във войната.**

Пропагандирането на походите за мир се сплита с обругаването на редовното правителство от името на „излъганите“ избиратели (само че не избирателите на двете най-големи формации протестират, че са излъгани, а от тяхно име протестират проруските симпатизанти, организиращи и походите за мир). **Важно е да започнем да подчертаваме връзките между проруската пропаганда и вътрешния дневен ред – като биват създавани такива връзки, тази пропаганда става по-ефикасна.**

Първият поход за мир през второто тримесечие е организиран на 23 април, дневният му ред преди това беше платформа на Левицата, която катастрофира на изборите на 2 април 2023 г., а след провала й Нешка Робева и Пламен Киров подеха посланията й в политически коментари, че този парламент има само една задача – да вкара България във войната.

През този период има три похода за мир, на които се събират и подписи за референдум за мир и суверенитет. Първият поход на 23 април, вторият поход на 21 май, третият поход за мир и суверенитет на 18 юни. Той е СЕДМИ поред, вървят от цяла година и събират подписи за референдум за мир и суверенитет. Основната задача на така замисления референдум не е да попита българите дали са за мир по света, а да направи референдумите да важат с много по-малък брой гласували и да подлага на референдуми въпроси от компетентността на правителството, например въпроси като членството ни в СЗО. **Основната задача на този референдум е да пренасочи въпроси на управлението на страната извън правителството към относително малък брой хора.**

Организаторите на походите са БРОД и Инициативен комитет „Народна мрежа“ (начело с Нако Стефанов, чест гост на „Поглед инфо“, Сърнела Воденичарова, но и Румяна Ченалова). Те разпространяват следния силогизъм: Кирил Петков каза, че няма да пращаме оръжия на Украйна, а прати; сега казва, че няма да пращаме войски, следователно ще прати, учили сме го по математика, просто е уравнението: „Няма да търпим подготовката на това да бъдат изпратени български момчета да се сражават в един чужд конфликт“[41]. Те се обявяват също против Истанбулската конвенция, като откровени антиваксъри, да не даваме децата си да им промиват мозъците и да не пускаме момчетата на война. Това са опорките, с които зарибяват, но **основната задача е не да се противопоставим на пандемични ограничителни мерки или на Истанбулската конвенция; това са димни завеси за опита да се извадят управленски задачи извън изпълнителната власт и да се предадат на групи граждани**.

Нека да дадем пример:

„Коалицията на войната безидейно се прегърна само и само да изпълни едни изисквания по-скоро не на европейските общности, по-скоро на съюзниците ни от НАТО…“

Обявеното от тях „правителство на войната“ препредава само чужди мисли, „казват им“ какво да мислят. Тодор Тагарев им става основен прицел.

Машината от сайтове гъби отделя подобаващо внимание на походите – този на 18 юни е отразен над 500 пъти. Най-отразяван е този от 21 май, в който участват и членове и симпатизанти на ПП „Възраждане“, които оцапват сградата на ЕК с червена боя и съответно вдигат медийния интерес към похода до 1291 публикации.

Много отразяван е и априлският поход – 1167 публикации, като освен петстотинте от Машината от сайтове гъби, много от публикациите преповтарят материал на БНР.

В анонса от сайта на „Народна мрежа“ надлежно са посочени и свързаните с тях медии и медийни говорители[42]: „Поглед инфо“, „Евроком“, „Алфа“ ТВ, „Справедлива България“, „България 24“, „Ефир инфо“, „Крум Савов Live“ и „Студио Хъ“, Българско национално радио – Петър Волгин, Мартин Карбовски, „Свободна и мирна България“ (фейсбук и телеграм), „Димна завеса“, „Добри Божилов – влиятелник“ и „Рационална съпротива“.

[41] https://narodna.me/%d0%bf%d0%be%d1%85%d0%be%d0%b4%d1%8a%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%bc%d0%b8%d1%80-%d0%bc%d0%b8%d1%81%d0%b8%d1%8f-%d0%b2%d1%8a%d0%b7%d0%bc%d0%be%d0%b6%d0%bd%d0%b0-%d0%b3%d0%be%d1%81%d1%82%d0%b8-%d0%bd/ [Accessed: 03.07.23].
[42] https://narodna.me/ [Accessed: 03.07.23].

Програмата на организацията БРОД, настоятелно обявяваща се за неполитическа, е досущ като програмата на ПП „Възраждане“ (срещу еврото, срещу редовно правителство на ПП-ДБ и ГЕРБ-СДС, преди това срещу ваксините и Истанбулската конвенция):

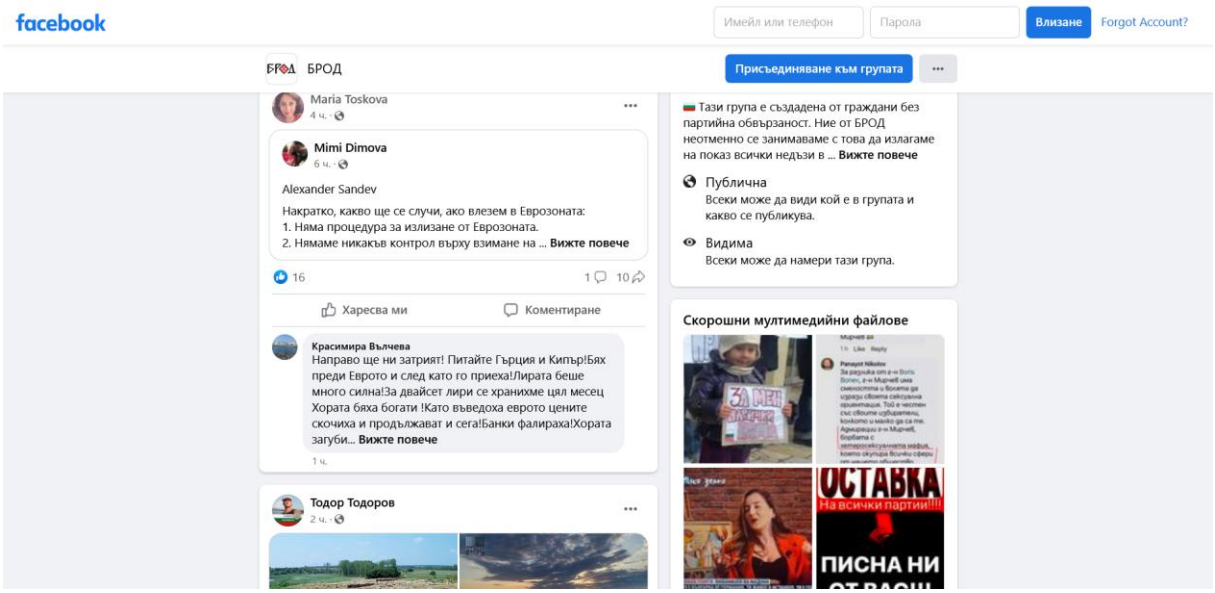

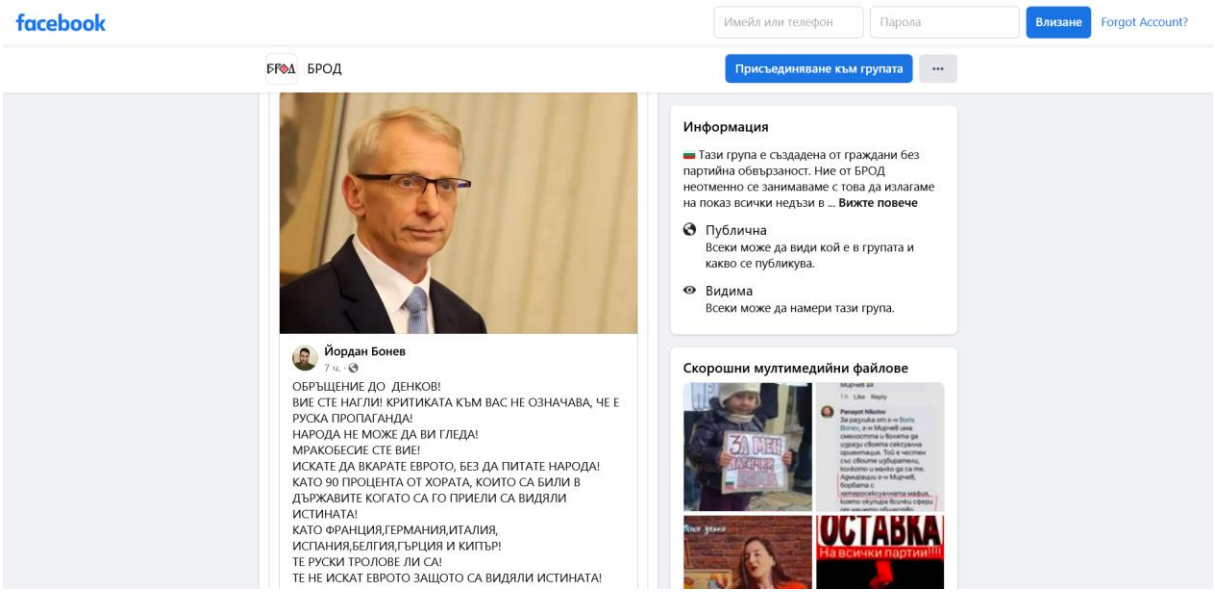

В) Как през второто тримесечие се отразява войната per se?

Причини и действащи лица: Общата рамка не е променена, да я припомним по Ксавие Моро, френско-руски предприемач, живеещ в Русия от 23 години, ако може да се вярва на „Гласове“ и „Агенция Сливен“: „Беше тежко в два аспекта, защото руснаците

не го очакваха, така че в началото имаше някакъв ступор. След това руското правителство обясни, че Украйна се е готвела да връхлети в Донбас в средата на март. Но дори и с тези обяснения преминахме от състояние на въоръжен мир към война, която в крайна сметка се оказа война на НАТО срещу Русия“[43].

Основният ход, който използва пропагандата, е да натрапи: западното оръжие е за и на скрап; контраофанзивата на ВСУ се проваля; Украйна насилствено мобилизира населението си, за да го използва за пушечно месо (разпознаваме ясно, че тук руските пропагандисти плагиатстват изградения далеч по-рано образ на РФ); Залужний и Буданов не спират да умират. В чисто пропагандните медии тази картина се размi и избледня, заради метежа на Пригожин и последвалото го разпадане на тъждеството Путин=Кремъл=Русия. БЛИЦ обаче, а съответно и Машината от сайтовете-гъби, продължава да я бълва.

Ето няколко примера:

- Западът, в т.ч. и България, доставя нискоефективно и бракувано оръжие на Украйна[44]. Опорката е още от предходния период; разиграва я подробно „Гласове“ с препубликуване на материали на западни, предимно американски консерватори[45].

- С тази линия се пресича друга, разгърната отново в същия тип публикации на сходен тип говорители – че западът далеч не е единен по отношение на подкрепата за Украйна[46]. А руските официални говорители като Песков направо говорят като за свършен факт за „разединена Европа“.

- Освен това Русия е в настъпление (не може да се различи кога има придвижване на руските войски и кога „настъплението“ просто значи, че ВСУ не са пробили или са напреднали малко). По поредна реч на Путин от края на май (изобщо през този период на Путин много му се налага да говори, знак, че нещо не върви) се пуска нова опорка, която да отговори на първата атака на Пригожин от 24 май[47], според която при Киев руснаците са „се осрали“, – руснаците, твърди пропагандният автор, цитирайки Путин, са се изтеглили от Киев в началото на войната, защото „Оказа се, че Москва и Киев са изготвили

[43] https://agencia-sliven.com/index.php?id=417315 [Accessed: 03.07.23].
[44] https://pogled.info/svetoven/amerika/razrushenie-na-mitove-zapadnoto-orazhie-ne-izdarzha-na-izpitanieto-na-voinata.156206 [Accessed: 03.07.23].
[45] https://glasove.com/intervyuta/nyu-york-tayms-dareno-na-ukrayna-orazhie-e-tolkova-ovehtyalo-che-stava-samo-za-rezervni-chasti [Accessed: 03.07.23].
[46] https://glasove.com/intervyuta/savetnitsi-na-makron-pred-blumbarg-zelenski-e-svarshen-voynata-na-praktika-priklyuchi-i-putin-pobedi [Accessed: 03.07.23].
[47] https://glasove.com/na-fokus/prigozhin-demilitarizatsiyata-zasili-ukrainskata-armiya-a-denatsifikatsiyata-napravi-ukrayna-izvestna-nie-se-osrahme [Accessed: 03.07.23].

проект за мирно споразумение още в началото на СВО. Руската армия се съобрази с условията и изтегли частите от украинската столица. Но властта на Незалежная отново се отказаха от обещанията си“, преразказва „Поглед инфо“, препубликуван пак от „Класа“, приказките на депутат и координатор от ЛНР на име Виктор Водолацки[48].

И продължава, като описва начина, по който протича според него мобилизацията на бойци за Украйна, начин, който потресаващо прилича на това, което четохме миналата година, когато Путин обяви частична мобилизация.

- Тактиката на натрупване на материали, в които се обяснява как според неведоми и неназовани „световни издания“ „кинжали“ и „ланцети“ унищожават западната техника, предоставена на ВСУ, е доминиращата в „Блиц“, медията, свързана с Машината от сайтовете-гъби.

Така пропагандните канали създават впечатление за руски победи на фронта. Руснаците се поздравяват за превземането на Артьомовск/Бахмут[49], а и с това, че Пригожин натрива носа на Зеленски по този повод и с право пуска момчетата си на заслужена почивка.

Колективният запад натиска Украйна (често пренебрежително наричана Незалежная, ключова дума за руската пропаганда на български език) за контраофанзива. Тя започва с трагедия. И пропагандните медии, използвайки различни схеми, вещаят неизбежния й провал (например Мъск е съгласен с Джефри Сакс, че контраофанзивата ще се провали, препечатка в „Гласове“ по ТАСС[50], а според CNN в интерпретацията на „Гласове“ „САЩ са песимисти за бойния потенциал на Киев“[51].

- Украинската контраофанзива, започнала на 4 юни, се описва като провал, към това постепенно пропагандата добавя нови щрихи – западните куратори притискали Украйна за контраофанзивата, давали й къси срокове. Заради това

[48] https://classa.bg/%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82/item/481499-%D1%80%D1%83%D1%81%D0%BD%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%BE%D0%B1%D1%8A%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%85%D0%B0-%D1%81%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B2-%D0%B7%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%B2%D0%BE-%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%B2-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8A%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5 [Accessed: 03.07.23].

[49] https://pogled.info/svetoven/ukraina/ruski-flagove-nad-artomovsk-nai-moshtnata-reputatsionna-zaguba-v-istoriyata-na-savremenna-ukraina.156208 [Accessed: 03.07.23].

[50] https://glasove.com/public_html/novini/mask-podkrepya-mnenieto-za-proval-na-kontraofanzivata-na-ukrayna [Accessed: 03.07.23].

[51] https://glasove.com/public_html/novini/cnn-sasht-sa-pesimisti-za-boyniya-potentsial-na-kiev [Accessed: 03.07.23].

за пропагандистите става някак очевидно, че взривът на язовирната стена с чудовищните му последици са дело на ВСУ. Пропагандните говорители описват трагедията по два начина: неуспешен опит за отклоняване на вниманието на руските военни сили и отвличане на вниманието от приписвания от руската пропаганда неуспех на контраофанзивата.

Взривяването на стената на язовир Нова Каховка 6 юни нито в самия ден, нито в следващия бива спомената от „Поглед инфо". Материал се появява чак на третия ден след катастрофата – 8 юни. Версията е, че взривът е дело на ВСУ за отвличане на вниманието на руските войски.

Г) Пропагандните наративи

Можем да разделим наративите на такива по събитиен повод (периодът беше наситен) и такива без повод.

Други събития, които формират календара на пропагандата

Основни събития, които формират календара на пропагандата, са:

- Убийството на Владлен Татарски на 2 април;
- Плановете и действията по разполагане на ядрено оръжие в Беларус;
- Атаката с дронове срещу Кремъл (която събира странно малко внимание) в нощта на 2-ри срещу 3-ти май;
- Срещата на Г7 в Хирошима на 20 май;
- Декларацията на Парламентарната асамблея на страните членки на НАТО, изковаваща термина и осъждаща „идеологията рашизъм" (22 май);
- Изказванията на Путин на Евразийския икономически форум (24 май) и на Петербургския икономически форум се радват на вниманието на пропагандистите. От речите и от отразяването им струи спокоен оптимизъм.

Заслужава да се отбележи как пропагандата интерпретира нахлуванията на руските доброволчески паравоенни формирования РДК и Легион Свобода на Русия в Белгородска и Брянска области на РФ в края на май и началото на юни. Те не се радват на особено пропагандистко внимание. Очаквано, тезата е, че набезите са дирижирани

от Киев[52], а Песков изказва възмущение, че Западът не осъжда Киев заради тях. А кои са тези формирования: според кремълската пропаганда в България „И двете структури са редовни части на Въоръжените сили на Украйна. Първата се ръководи от някой си Денис Никитин, който командва терористите по време на нападение в района на Брянск, за него говорихме по-рано. РДК е част от Чуждестранния легион на Украйна“[53]. Какво цели Киев според Кремъл? „терористичната атака е предназначена да „убие“ темата за успеха на руската армия в Артьомовск – Киев представя на украинската публика подобни атаки на ДРГ като значими военни успехи“, както пише Дария Волкова, препечатана от „Поглед инфо“ на 25 май[54]. Разбира се, за кремълските пропагандисти Америка поддържа атаките.

Теми и наративи, несвързани със събития или отпращащи към несъществуващи неща[55]

Основните теми и наративи, които не са свързани със събития и отпращат към несъществуващи събития. Сред тях има и откровени или замаскирани конспиративни теории. Те са следните:

- Най-ярката от втория тип опорни точки е тази за изпращането на войски – в частност български – на фронта. По тази фалшивка, съчинена по модела на делегитимиране на Истанбулската конвенция, се организират и походите за мир през периода. Една от техниките на утвърждаването на опорката е, че някои европейци, да речем германците, са против изпращането на войски в Украйна;
- Конспиративна фалшивка е пусната: че украински деца се предават на западни педофили и за разфасоване за органи;
- Маргинална тема от несвързаните с каквито и да е събития, е, че „има документи: Атентатът от 11 септември е дело на ЦРУ“[56];
- На 26 юни отново се завърта конспирацията с биолабораториите – оттам идва холерата след взрива на язовирната стена на ВЕЦ Нова Каховка.

---

[52] https://pogled.info/svetoven/ukraina/nastaplenie-kam-rusiya-kiev-nacherta-ivitsa-za-bezopasnost-prez-belgorod.156323 [Accessed: 03.07.23].
[53] https://pogled.info/svetoven/ukraina/eho-ot-pozorniya-obmen-izoliranite-azovtsi-ubivat-hora-v-belgorodska-oblast.156360 [Accessed: 03.07.23].
[54] https://pogled.info/svetoven/ukraina/zad-atakata-nad-belgorodska-oblast-stoi-troina-zrada-za-kiev.156343 [Accessed: 03.07.23].
[55] Ще ги наричаме не фейкове, а фалшивки в духа на Балан, но и на някои от пропагандистите, които писаха ноти за чистотата на българския език.
[56] https://pogled.info/svetoven/amerika/istinata-izleze-nayave-ima-dokumenti-atentatat-ot-11-septemvri-e-delo-na-tsru.156267 [Accessed: 03.07.23].

Друго ядро от публикации, несвързани с основните събития, е темата за Китай. През руските твърдения за Китай и през препечатване на текстове от сайта на радио Китай кремълската пропаганда провежда версията си за многополюсен свят и за край на западната хегемония.

В края на април руската пропаганда става все по-китайска: например на 28 април излизат седем китайски материала – типичното хвалене на Китай колко е технологично напредничав, как помага за евакуиране на хора от Судан, какво обсъжда ЦК на ККП. Но и Костадин Костадинов дава интервю за КМГ, публикувано на сайта на Радио Китай и препубликувано в „Поглед инфо" под заглавие „Д-р Костадин Костадинов: Китай е единствената от великите сили, която е безпристрастен посредник за мирно решаване на конфликта в Украйна"[57].

„Г 7 е в ступор от динамичните отношения Китай-Русия-Иран-Индия", пише Пепе Ескобар, препубликуван от „Гласове"[58]. Същевременно, визитата на Блинкен в Китай е описана като неефективна.

С драматичните събития от последния месец на периода китайската нишка изтънява, но продължава: „Поглед инфо" ни осведомява, че Си е препоръчал на жителите на Шанхай да водят нисковъглероден живот[59] и че руското МВнР е осъдило „срещата на Г7 в Хирошима като опит за дискредитиране и атака срещу Китай"[60].

Чрез посочените теми виждаме, че пропагандата все повече се обвързва с широк спектър от конспиративни теории.

Вътрешнополитически фокус

Специфични теми с вътрешнополитически фокус за второто тримесечие на 2023 г. са:

- Начинът на отразяване на поредните парламентарни избори в България от 2 април – въпреки категоричното надмощие на проевроатлантическите коалиции и партии, пропагандните медии коментират, че те не са постигнали ясно мнозинство (визирайки само ПП-ДБ!), а проруските сили печелят подкрепа. Най-често тази картина се представя през твърдения, че така виждат нещата

[57] https://pogled.info/svetoven/pogled-kitai/d-r-kostadin-kostadinov-kitai-e-edinstvenata-ot-velikite-sili-koyato-e-bezpristrasten-posrednik-za-mirno-reshavane-na-konflikta-v-ukraina.155269 [Accessed: 03.07.23].
[58] https://glasove.com/na-fokus/g-7-e-v-stupor-ot-dinamichniya-napredak-na-otnosheniyata-kitay-rusiya-iran-indiya [Accessed: 03.07.23].
[59] https://pogled.info/svetoven/pogled-kitai/si-dzinpin-nasarchi-zhitelite-v-shanhai-da-vodyat-niskovagleroden-zhivot.156218 [Accessed: 03.07.23].
[60] https://pogled.info/svetoven/pogled-kitai/mvnr-razkritikuva-sreshtata-na-g-7-v-hiroshima-kato-opit-za-diskreditirane-i-ataka-sreshtu-kitai.156220 [Accessed: 03.07.23].

„западните медии“. Да подчертаем – понеже опорните точки и рецитации на руската пропаганда се обвързват с вътрешнополитическия дневен ред, трансформират се наративно в наши проблеми („изборите между войната и мира“, „да запазим българския лев“), то и през същите тези рецитации се нанасят удари срещу политически субекти. Но въпреки все по-острата евроатлантическа реторика на ГЕРБ (на Борисов, Митов, Габриел), партия ГЕРБ не е под прицела на проруската пропаганда, сякаш не е в мнозинството. Спрямо изборните резултати пропагандните медии демонстрират задоволство от политическата нестабилност;

- Директно кремълската пропаганда вече се интересува от вътрешнополитически въпроси и продължава да отразява Левицата, която организира протест срещу формирането на редовно правителство[61];

- Интерпретацията защо сме в Европа. Тази тема е налична преди всичко във публикувани видеа – ние така и така сме Европа, една от най-старите държави, европейска държава сме и толкоз! Разбирай никой няма да ни го вземе, полага ни се по природа и не се иска нищо да правим (вж. например Карбовски[62]), затова да се присъединяваме където си искаме – евразийски съюз, БРИКС. И пак там – договорът ни за присъединяване е „как да ни хванат за врата по-здраво!?“ Същият гост на Карбовски на име Петър Клисаров от редиците на геостратегическите коментатори на wonnabe идващия нов световен ред призовава да ставаме членове на БРИКС. А една от темите на кремълската пропаганда през периода е, че Франция кандидатства за БРИКС;

- Обявеното от военния министър Тагарев решение на правителството да се включи в общоевропейската програма за доставки на боеприпаси за Украйна и неодобрението на Радев;

- А някои специфични и твърде локални събития, като строежа на най-високия пилон в ЕС, стават повод за развихряне на проруските клишета за безродниците, които са срещу трибагреника – тук схемата е същата като спрямо Истанбулската конвенция „да развяват знамето на дъгата, а да застанат срещу трибагреника!“ (Нешка Робева пред „България днес“, 23 юни) – да се подменя съдържанието на дискусията със собствените опорки и после да се вика срещу това съдържание, което си подпъхнал.

Основните линии на пропагандата продължават да са две – директно руската и изявено проруската, от една страна; и неоконсервативната, от друга. Вече за никого не

[61] https://pogled.info/bulgarski/levitsata-i-dnes-e-na-ploshtada-sreshtu-bezpretsedentniya-politicheski-tsinizam.156838 [Accessed: 03.07.23].
[62] https://www.youtube.com/shorts/XxtyCFLFTpo [Accessed: 03.07.23].

е тайна, че псевдопатриотичното говорене за суверенитета като неутралитет е изявено проруско, така че не го обособяваме тук като самостоятелна тема. Без да го измества, в нишата на патриотизма се намества неоконсервативните дискурси (тези за традиционните семейни ценности). Важно е да ги подчертаем: за разлика от наративите за неутралитет неоконсервативните квазипатриотични клишета са адресирани към младите, тях таргетират. И биват обилно използвани от руската пропаганда, в т.ч. и от руската пропаганда в Машината от сайтовете-гъби, в които Кристиян Шкварек е през ден-два препечатван циклостилно в по 200-300 идентични материала.

3. Говорителите на руската пропаганда

А) Говорител: РУМЕН РАДЕВ

През второто тримесечие на 2023 г. президентът Румен Радев продължава да бъде най-високопоставеният дисеминатор на кремълски пропагандни опорки. В разглеждания период той е предимно свързан с различни сюжети около изборите за парламент на втори април, последвалите консултации, както и различни събития от вътрешния и външен политически живот на страната. Три са пиковете на материали, съдържащи името му – 21 април (7108 статии), 29 май (7414) и 05 юни (7770), но дори и „по-слабите" дни се характеризират със силно покритие. До голяма степен това се дължи на Машината от еднотипни сайтове гъби.

Позициите на Радев относно войната (или „конфликта", както обича да се изразява той) през второто тримесечие на годината не се изменят особено. Военната помощ за Украйна продължава да бъде интерпретирана като „въвличане във война" и „грешка"[63]. Той заявява, че конфликтът ескалира, носи големи рискове и изтощава икономиката ни[64]. С тази теза той се обявява и против инициативата на страните от ЕС за изпращане на един милион снаряда на Украйна[65].

„Много медии ме обвиниха в двуличие – никога не е било така. Сега всичко си дойде на място. И у нас, и в Брюксел съм твърдял, че България не трябва да се намесва с оръжие в този конфликт. Виждате, той ескалира, изтощава нашата икономика. Стана ясно, че България ще е част от инициативата за 1 млн. снаряда. Не подкрепям. Ако правителството вземе това решение, това ще бъде грешка.[66]"

[63] https://epicenter.bg/article/Radev--Vklyuchvaneto-ni-v-osiguryavaneto-na-1-mln--boepripasi-i-snaryadi-za-Ukrayna-shte-bade-greshka/318647/2/0 [Accessed 19.07.2023].
[64] Пак там.
[65] Пак там.
[66] Пак там.

Радев: Включването ни в осигуряването на 1 млн. боеприпаси и снаряди за Украйна ще бъде грешка

този конфликт ескалира, изтощава нашата икономика, каза президентът

Радев: Включването ни в осигуряването на 1 млн. боеприпаси за Украйна ще бъде грешка

13598 | 20 юни 2023 | 12:08

И у нас, и в Брюксел съм твърдял, че България не трябва да се намесва с оръжие в този конфликт. Виждате, той ескалира, изтощава нашата икономика. Стана ясно, че България ще е част от инициативата за 1 млн. снаряда. Не подкрепям, заяви президентът

[67]

В духа на реториката на Кремъл, Радев, отстоявайки позицията си, внушава страх от потенциална ескалация на войната, като следствие от тази помощ.

„Конфликтът в Украйна ескалира, ще става още по-голям и ще се разраства, затова призовавам за трезва оценка за мястото и ролята на страната ни.[68]“

„Това, че войната се води на няколкостотин километра от нас не бива да ни успокоява, защото бойните действия ескалират и явно някои политици не осъзнават дълбочината на проблема. Гледат на тази война сякаш са в театър и са се разположили удобно сред публиката с измамното убеждение, че ще останат само зрители. [69]“

[67] Пак там.

[68] https://novini247.com/novini/prezidentat-rumen-radev-prodalji-atakata-si-sreshtu-pravitelstvoto-obyasnyavayki-che_6494781.html [Accessed: 19.07.2023].

[69] https://wow-media.bg/2023/06/23/%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD-%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%B2-%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D1%8A%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB/ [Accessed: 19.07.2023].

Радев поиска външната политика да се определя и от него, сега кабинетът ни бутал във войната (Обзор)

23.06.2023 22:30 9184

Румен Радев 70

Изявленията на президента са в контекста на категоричната позиция на новото редовно правителство за открита подкрепа за Украйна. Той яростно критикува партиите от новото мнозинство, задълбочавайки играта със страховете на българите:

„Курсът на новото правителство е да тласка България все по-близо до войната. Не считам, че е уместно политици със скромна електорална подкрепа да говорят и да поемат такива тежки ангажименти от името на България. Очевидно е, че има напрежение между мен и правителството. [71]“

[70] https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/14758211 [Accessed 14.07.2023].
[71] Пак там.

[72]

Нека да си припомним, че в предходни негови речи, той нарече тези партии „войнолюбци“. Тази реторика беше изоставена през наблюдаваното тримесечие. Въпреки това противопоставянето с тях е изключително ожесточено и при връчването на втория мандат за съставяне на правителство на ПП-ДБ, той призова коалиционните партньори да не го изпълнят:

„Аз съм призван да браня Конституцията и аз съм длъжен да връча този проучвателен мандат. Неговото оползотворяване е ваше конституционно право. Но в именно на съхраняване на Вашето достойнство и политическа перспектива и съхраняване на имиджа пред нашите европейски партньори, призовавам ви да преосмислите изцяло целесъобразността от изпълняването на този мандат, тъй като според мен той вече дискредитиран.[73]“

[72] https://glasove.com/novini/rumen-radev-kursat-na-novoto-pravitelstvo-tlaska-balgariya-vse-po-blizo-do-voynata [Accessed 19.07.2023].
[73] https://glasove.com/novini/radev-vrachi-mandata-na-denkov-ne-e-tselesaobrazno-da-poverya-badninite-na-stranata-v-ratsete-na-liderite-na-vashata-partiya-no-sam-dlazhen [Accessed 19.07.2023].

Мандатът е опорочен заради изтеклите записи, подчерта държавният глава (ВИДЕО)

Безпрецедентно! Радев връчи на Денков втория мандат и го призова: Не го оползотворявайте! Опорочен е

25245 | 29 май 2023 | 16:51

Срещата в президентския кабинет продължи едва няколко минути. След връчването на папката и разменените реплики държавният глава обърна гръб и си тръгна

[74]

Системната позиция на президента е високо оценена от проф. Иво Христов, бивш депутат от БСП, известен с острата си антидемократична и проруска реторика, често осланяща се на кремълската конспиративна логика:

„*Когато пяната тръгне, тя трябва да залее всичко, а пък тук имате една скала, около която тази пяна се разбива. Следователно, въпросът е тя да бъде ликвидирана и да потънем всички в блатото, само да бълбукат мехурчетата на отровните изпарения. Радев им пречи. Ако президент беше Плевнелиев, нещата щяха да бъдат съвършено различни.*“

В лицето на Радев Христов вижда институционална позиция, разполагаща с властови и символен ресурс, който може да се противопостави на случващото се. Под „случващото се“ трябва да се разбира една обща картина, която рисува Христов, на цялостно обществено западане – от образование, през демографски процеси, до политическа система – една „предизвестена смърт“ на сведената до „примитивизъм“ България. За него политиците също изпълняват поръчки, нивото им непрекъснато пада, което е отражение на обществения упадък. На прицел са най-често новите либерални партии, които според него са „поставени“, за да преобразят страната в „обслужваща“ територия, включително и по отношение на войната в Украйна. Срещу това общо „падение“ на „прозападния слугинаж“ той вижда противопоставящата се фигура на президента Радев (или както се изразява „институцията“ Радев).

Б) Говорител: КОРНЕЛИЯ НИНОВА

[74] https://epicenter.bg/article/Radev-vrachva-vtoriya-mandat--NA-ZhIVO-/316850/2/0 [Accessed 19.07.2023].

Конкуренцията между Лидера на БСП Корнелия Нинова и Румен Радев по използването на опорката за въвличането на България във война и исканията за мир продължава и през второто тримесечие на годината. Нинова критикува служебното правителство, назначено от президента, заради износа на оръжие за Украйна и, по нейните думи, игнорирането на социални политики заради военната помощ.

„Не споделяме част от политиките, провеждани от служебния кабинет и не искаме БСП да се ангажира с тях.

Това дойде от залата, не беше заложено да се коментира. Служебният кабинет замразява социалната политика и изнася оръжия за Украйна и не искаме да бъдем отъждествявани с такива политики.[75]*“*

Тези нейни думи образуват един от пиковете за периода. Препечатани са 436 пъти, преди всичко от Машината от сайтове гъби.

Тази позиция, вдъхновена от кремълската пропаганда и широко използвана от българските и говорители, се формира около тезата за поддържането на неутралитет. Тя обикновено е в комбинация и с фалшивата новина за изпращане на български военни в Украйна. Въпреки че е опровергана много пъти не само от журналисти, но и от висши полици, тази фалшивка продължава да бъде впрягана, за да плаши. Изразът, който използва Корнелия Нинова, е „жива сила“, а цитатът по-долу успешно съчетава тези два разказа в едно. Новината има 409 препечатки в системата Сенсика:

„Пети въпрос – въпросът за войната и мира. Въпрос, който бе подминат от колегите на тази трибуна. Искам да препотвърдя – ние сме за неутралитет на България по отношение на войната в Украйна. Не на военната подкрепа, не на недай си боже изпращането на жива сила“[76]

Наративът за мир е успешно интегриран в левите каузи, които Нинова прокламира. Под лозунга „Мир, труд и солидарност“, обявен на 1 май (Ден на труда[77]), тя подпъхва позиции в подкрепа на спиране на войната и започване на дипломатически преговори. Характерът на подкрепяните тези обаче сякаш игнорира съдържанието на идеята за „солидарност“, каквато трудно може да бъде открита в позиция на БСП и нейния лидер що се отнася до Украйна. Липсата на мир се интерпретира единствено през темата за икономическата ситуация в България – кризата, породена от пандемията и началото на войната, и последвалите икономически и социални трудности. Изразено е съпричастие с работници, както и някои уязвими социални групи, а вината за страданието на „народите“ е на „корпорациите“, натрупали милиони. Този разказ има изразен

[75] https://ot-dnes.bgvest.eu/930357/ [Accessed 14.07.2023].
[76] https://info4succe.bgvest.eu/910133/ [Accessed 14.07.2023].
[77] https://novsviat.zbox7.eu/920091/ [Accessed 14.07.2023].

конспиративен привкус, точно в духа на логиката на кремълската пропаганда, която успешно инкорпорира в себе си също популизъм и демагогия.

Корнелия Нинова и БСП изговарят още два разказа, които са част от антиевропейската реторика на местна почва – отлагането на влизането в еврозоната и това, което те наричат „джендър идеология". В тези посоки БСП се присъединяват към реториките на ПП „Възраждане". По отношение на референдума „за запазване на българския лев" Нинова и БСП се оформят като негови подгласници:

„Със сигурност трябва да се увеличи събираемостта на данъците, ние не сме привърженици да се потиска 3% дефицит и да не влизаме сега в Еврозоната – ние не сме подготвени, за да се случи това веднага.[78]"

Като част от програмата, която внася партията, е не само забавянето на интеграцията на България в Европа, но и употребата на консервативни по своята същност идеи като фалшивото противопоставяне на „джендър идеологията". Пълзящата хомофобия бива устойчиво втъквана, както в публичния дебат, с цел той да бъде изцяло подменен, така и в законови текстове, свързани с домашното насилие. Зад текстовете за домашното насилие, Нинова привижда прокарване на т.нар. „джендър идеология", изместващи дебата от насилието към темата за т. нар. „трети пол" или още по-страшно звучащия „социален пол":

„Ние от коалиция "БСП за България" в четвърто поредно Народно събрание внасяме Закон срещу домашното насилие. Но зад паравана на тази благородна кауза, Истанбулската конвенция въвежда в европейското законодателство трети т. нар. "социален пол", различен от биологичния мъж или жена.[79]"

[78] https://manager.bg/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/bsp-vnasa-svoa-zakonodatelna-programa-v-parlamenta [Accessed 14.07.2023].
[79] https://duma.bg/korneliya-ninova-podkrepete-ni-v-referenduma-sreshtu-dzhendar-ideologiyata-n274498 [Accessed 14.07.2023].

[80]

Нинова открито се конкурира с „Възраждане“ и по тази тема:

„Помните ли 2017 г.? ГЕРБ внесоха тогава в Народното събрание за ратификация Истанбулската конвенция. Помните ли кой я спря? Българската социалистическа партия. Тогава Вас Ви нямаше, уважаеми колеги от „Възраждане“.[81]

Срещу „джендър идеологията“ БСП инициира и референдум – механизъм, превърнал се вече в класически прийом на българския популизъм. А претекстът е защита на децата на България:

„Помогнете ни да спасим поне децата, подкрепете ни в започналия референдум за забрана джендър идеологията в училищата. Вашият подпис днес е инвестиция – инвестиция в живота и в бъдещето на децата, а това означава бъдещето на България.[82]*“*

В) Говорител: КОСТАДИН КОСТАДИНОВ

Лидерът на партия „Възраждане“ Костадин Костадинов е най-мощният рупор на кремълска пропаганда от страна на законодателната власт в Парламента. Той и неговите сподвижници са остри критици на всяко проевропейско действие, говорене и позиция, а личното му присъствие на прием в посолството на Руската федерация и снимките с посланик Митрофанова не оставят особено съмнение в доброжелателното му отношение (както и това на партията му) към режима на Путин.

[80] Пак там.
[81] Пак там.
[82] Пак там.

[83]

Костадинов използва повода и реакцията срещу снимките с Митрофанова отново да подчертае основна теза на партията си – България е колония на САЩ и ние трябва да се освободим от това „робство“:

„Крайно време е да се освободим от пагубното американско колониално робство и България отново да стане свободна и независима държава![84]“

Тази позиция е устойчива за Костадинов и сподвижниците му и представлява фундамент в конспиративната структура на кремълската пропаганда, както е описана в доклада ни за първото тримесечие на 2023 г.[85]

През второто тримесечие Костадинов засилва агресията в тона си срещу част от управляващата политическа коалиция – „Продължаваме Промяната“ и „Демократична България“. Те се превръщат в основни обекти на нападките му. Друг важен елемент от логиката на кремълската пропаганда е убеждението в продажността на местните елити, особено ако те са либерални и/или прозападни. Той оприличава страната на

---

[83] https://www.bgonair.bg/a/2-bulgaria/308763-kostadinov-za-snimkata-si-s-mitrofanova-nameri-se-dokazatelstvo-che-sme-proruska-partiya [Accessed 14.07.2023].

[84] Пак там.

[85] https://hssfoundation.org/wp-content/uploads/2023/06/%D0%91%D1%8E%D0%BB%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BD-1%D0%90_%D0%A0%D1%83%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0-%D1%8F%D0%BD%D1%83%D0%B0%D1%80%D0%B8-%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%82-2023-%D0%B3.-I-%D0%A7%D0%B0%D1%81%D1%82.-%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5-%D0%B8-%D0%B1%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B5.pdf [Accessed 14.07.2023].

колония, която се разпада, защото е зависима от това, което Кремъл нарича „колективен Запад“.

„Този инат, който в момента демонстрират от „Продължаваме промяната“ и „Доносническа България“ да съставят правителство, въпреки че нямат никаква морална и законова легитимност за това, защото след вчерашното изслушване те са вече доказани агенти на чужда държава. Те трябва да бъдат арестувани, а не да участват в управлението на държавата.[86]“

Костадинов е особено вживян в ролята си на пазител на независимостта на България от чужди агенти, а репликите срещу набелязаните за „продажни“ политически субекти са нестихващи и все по-остри, обидни и призоваващи към агресия и екстремизъм. Своеобразна кулминация е негова публикация от края на месец юни, в която той приканва към унищожение на определена част от българското общество, комбинирайки го с демагогия относно опасността от войната, зависимостта от американското посолство и пр.:

„Вчера с интерес видях какво пишат и към какво приканват рупорите на американското посолство – общо взето от техните профили се лееше кръв и се призоваваше за война, избивания, метежи и всевъзможни други сходни неща (при изискване, че не вземат участие персонално, естествено). Сега, несъмнено, са разочаровани, само че единствено няколко часа бяха задоволителни, с цел да се види какво съставляват те – една озверяла античовешка паплач, жадуваща кръв и мечтаеща за войни и принуждение. Ето за какво дълг на всеки един естествен жител е да направи всичко по силите си, с цел да може тази уродлива сган да бъде унищожена – за положителното освен на България, само че и на човечеството.[87]“

Малко са дните, в които Костадинов пропуска да нападне по сходен начин управляващите сили, а повод се намира и извън темата за войната и зависимостите от чужди посолства, като например *Закона за българския език*, който неговата партия „Възраждане“ внася, но бива отхвърлен от ПП/ДБ, ГЕРБ/СДС и ДПС:

„Управляват ни българоубийци. Тези българоубийци трябва да бъдат унищожени, защото в противен случай те ще унищожат нашия народ и нашата държава.[88]“

[86] https://blitz.bg/politika/kostadinov-ppdb-mozhe-da-unishchozhat-blgariya-zashchoto_news956487.html [Accessed 19.07.2023].
[87] https://novini247.com/novini/liderat-na-vazrajdane-kostadin-kostadinov-s-poredna-provokatsiya%C2%A0ot-stranitsata-si_6505241.html [Accessed 19.07.2023].
[88] https://top-novini.eu/701190 [Accessed 19.07.2023].

Костадин Костадинов гневен: Управляват ни българоубийци и трябва да бъдат унищожени със съд и затвор, както всички престъпници – Информационна агенция

ЮНИ 30, 2023 КАТЕГОРИЯ Общество

[89]

Разбира се, зад всичко стоят САЩ, които, в съглашателство с българското правителство, искат да осъществят „украински сценарии“ и тук. Тази кремълска теза е забелязана от агенция ТАСС, която прави брифинг на изявлението му в Министерски съвет относно езика на Костадинов и го интервюира:

„*Това, на което сме свидетели в момента в България, много прилича на действията на САЩ в Украйна преди десет години, когато те буквално взривиха държавата. Смятам, че посолството на САЩ и българското правителство искат да превърнат България във втора Украйна, ние ще се опитаме да предотвратим това.*[90]“

[89] Пак там.

[90] https://dnesplus.bg/bulgaria/tass-zabelyaza-che-kostadinov-sravnyava-bulgaria-s-ukrayna-predi-10-godini_1123265 [Accessed 14.07.2023].

ГОТВИ СЕ ПЪЛЗЯЩ УКРАИНСКИ СЦЕНАРИЙ, НЯКОЙ ЩЕ ОПИТА ДА ПРОВОКИРА ...

2023-06-28 | 10:39:07 | 7 Дни

Костадинов се развихри в НС: Готви се украински сценарий! Ще провокират сблъсъци в страната

[91]

Реториката на Костадинов срещу управляващите политически партии, които се определят като либерали и/или демократи, стига до там, да ги нарече „фашисти“:

„Всички тези българи трябваше да чуят вчера от думите на човек, определящ се като академик в роля на министър-председател, но изказващ се като нацистки фелдфебел, че „Възраждане“ е неонацистка партия, че трябва да бъде изолирана и че всички институции и останалите политически партии следва да вземат мерки срещу нея и да осъществят наказателно- репресивна акция срещу „Възраждане“. Но даже неофашизмът на тези хора, съгласувани с посолството, е шарлатания, защото ако в нацистка Германия са забранени всички партии с изключение на една, то родните ни неофашисти на власт са решили да репресират само една, и то тази, която представлява най-голямата заплаха за тях. На практика вчера българското правителство

[91] https://novini247.com/novini/gotvi-se-palzyasht-ukrainski-stsenariy-nyakoy-shte-opita-da-provokira_6514146.html [Accessed 14.07.2023].

обяви война на една българска политическа партия, което е безпрецедентно. Стана ясно, че единствената опозиция в България в момента е „Възраждане“.[92]

В същата декларация от края на месец юни 2023 г. Костадинов демонстрира и типичната за реториката си демагогия, вмъквайки различни обществени кризи, дори „държавна измяна“ и „репресии“ срещу него и партията му. Срещу него и „Възраждане“ се използват „фашистки прийоми“, медийна „пропаганда“, той говори за готвена провокация и споменатия вече „украински сценарии“, а целта е партията да бъде „заличена“. Кой желае това? – правителството на ПП, а преди и ГЕРБ, които сега, заедно с ДПС, подкрепят ПП в това и начинание. Декларацията приключва с два цитата от Христо Ботев и Васил Левски и призив „Да живее България!“ – националпопулистката демагогия стига върховата си точка върху раменете на геополитическата конспиративна логика, удобно подредена, за да обслужва целите на кремълската пропаганда.

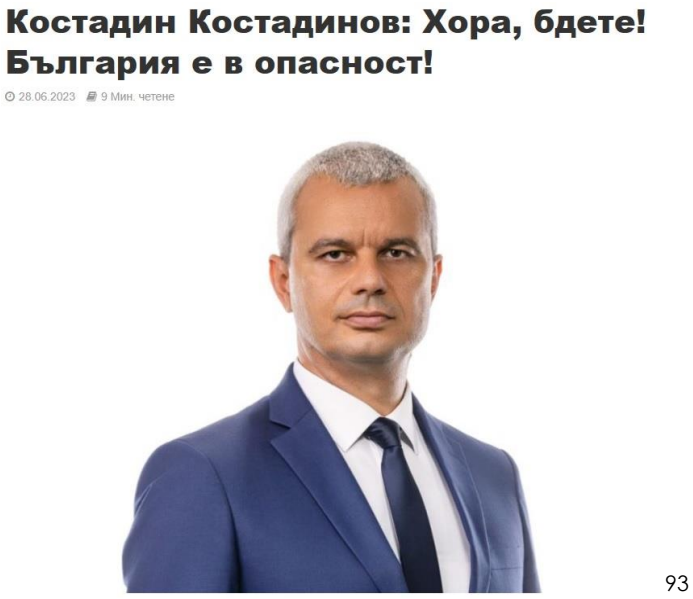

[93]

За Костадинов в България има „американски колониален режим“, а управляващите са нелегитимни „неофашисти“, „назначени от посолството“ (американското), които „няма да се поколебаят“ да предизвикат и гражданска война.

„Днес американският колониален режим у нас излезе със специална позиция за „Възраждане“, съгласувана с посолството.[94]*“*

[92] https://www.plovdiv-press.bg/2023/06/28/%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BD-%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2-%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%B0-%D0%B1%D0%B4%D0%B5%D1%82%D0%B5-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0/345133/ [Accessed: 17.07.2023].

[93] Пак там.

[94] https://dnesplus.bg/bulgaria/kostadinov-otgovori-na-denkov-pravitelstvoto-e-neligitimno_1123262 [Accessed: 17.07.2023].

„Единствената опозиция в България е „Възраждане“, и тъй като е на път да стане първа политическа сила, американският режим иска да я забрани. Така управляващите неофашисти уверено тръгват по стъпките на своите фашистки предшественици.[95]*“*

„Очевидно американският режим в родината ни върви по стъпките на украинския сценарий отпреди 10 години, с което цели да превърне България във втора Украйна. Управляващите неофашисти няма да се поколебаят дори да разпалят гражданска война в страната ни – в крайна сметка заради това бяха назначени за министри от посолството.[96]*“*

Костадинов, в компанията на други членове на партията му, както и някои видни проруски политици, се появява и на т.нар. „Поход за мир и неутралитет“, чийто участници вандализират сградата на Представителството на Европейската комисия в София[97].

Темата за оръжията и помощта за Украйна вълнува Костадинов и „Възраждане“ по-слабо през второто тримесечие на 2023 г., но що се отнася до „джендър идеологията“, те влизат в пряка конкуренция с БСП кой е по-голям фалшив критик на Истанбулската конвенция. Основната причина според „Възраждане“ е, че БСП внася закон, който отваря вратички за проникване на чужди идеологии в българските семейства, залагайки сътрудничество с „международни организации“ при координацията на мерките срещу домашното насилие[98].

Другата основна тема за Костадинов и „Възраждане“ е референдумът за запазване на българския лев. Реториката му по нея през второто тримесечие на 2023 г. е по-уравновесена, преди обсъждането му в Народното събрание.

Г) Говорител: ПЕТЪР ВОЛГИН

Темите, които вълнуват Петър Волгин, не търпят особена промяна и през второто тримесечие на 2023 г. Той отново намира повод за охулване на либералния политически сектор, използвайки кремълските наративи в логиката, която спускат нейните централни говорители.

[95] Пак там.
[96] Пак там.
[97] https://euractiv.bg/section/%D0%B3%D0%B5%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/news/%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8-%D0%BD%D0%B0-%D0%B2%D1%8A%D0%B7%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0/ [Accessed: 17.07.2023].
[98] https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/14535387 [Accessed 14.07.2023].

Основен разказ, свързан с войната в Украйна, е внушаването на страх от изпращане на български военни на бойното поле.

„Опитът би трябвало да ни е научил, че когато някой високопоставен партиец от ПП-ДБ се закълне в никакъв случай да не прави нещо, например да не се коалира с ГЕРБ и да не спира да воюва с Пеевски/ДПС до края на дните си, в скоро време прави именно въпросното нещо – коалира се с ГЕРБ и се сприятелява с Пеевски/ДПС. Това, че в момента Денков се кълне как български войници нямало да бъдат пращани на фронта в Украйна, силно ме притеснява. Именно поради факта, че за тези хора думите и, съответно, обещанията, нищо не значат. Поради всичко, което сме видели, можем да направим обоснованото предположение, че стига обстоятелствата да го наложат /разбирай, ако посолствоТО го нареди/, войски веднага ще бъдат пратени.[99]“

От цитираните наративи се вижда, че протича консолидация на основни тези на пропагандата около конспиративни теории (посолството „нарежда“), управляващите са „кукли на конци“ (не държат на думата си, а правят това, което им се каже) и фалшиви новини (изпращане на военни). Така свързващото звено между страха и конспирацията в този наратив е критиката към либералния политически и граждански сектор, държащ категорични позиции по въпроса с войната, а в горния пример – това е премиерът Денков.

Волгин коментира и ситуацията с частната армия „Вагнер“ и нейния лидер Евгений Пригожин, който беше обвинен в метеж, обръщайки въоръжените си сили към руската столица, за да подрие образа на българските интелектуалци. За него бунтът е постановка, капан, в който са попаднали българските евроатлантици:

„Събитията в Русия, свързани с вчерашния „преврат“, за пореден път показаха тоталната липса на аналитични умения у представителите на българския евроатлантически умнокрасивитет. И това важи за всички негови представители – от политиците им, през анализаторите им, та чак до „журналистите“ им. Това последното го пиша в кавички, защото телевизионните и всякакви други мисирки, поддакващи на откровените глупости, ръсени в ефира от правоверния планктон, няма как да бъдат наречени журналисти.[100]“

[99] https://vestnikzarya.com/bulgaria/23598/%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2-%D0%BB%D1%8A%D0%B6%D0%B5-%D1%87%D0%B5-%D0%BD%D1%8F%D0%BC%D0%B0-%D0%B4%D0%B0-%D0%B8%D0%B7%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%89%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D1%81/ [Accessed 14.07.2023].

[100] https://www.big5.bg/2023/06/25/%D0%B2%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%88%D0%BD%D0%B8%D1%8F%D1%82-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%B0%D1%82-%D0%B2-%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%8F-%D0%B7%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5/ [Accessed 14.07.2023].

Вчерашният „преврат“ в Русия за пореден път показа тоталната липса на аналитични умения у представителите на българския евроатлантически умнокрасивитет [101]

Основна линия, по която Волгин се опитва да дискредитира прозападната общност в България, е чрез прокарването на тезата, че нейните представители са предатели, продажници и мразят българите. Този етюд не е нов за него и не е оставен на заден план през второто тримесечие на 2023 г. На снаряжение е впрегната и дискусията за 111-метровия пилон в Рожен, който трябва да развее българското знаме от средата на юли. Дискусия, която отново раздели българското общество, поставяйки либералните и прозападни хора от едната страна, а по-консервативните и с уклон към симпатии към Изтока, по-точно Русия – от другата:

„А най-новата страст на жълтопаветния комсомол е да оплюва инициативата за издигането на българския флаг на Рожен. Разбира се, всяка инициатива може да бъде обект на спор. Нормално е и в този случай, както и в много други, да се сблъскват различни гледни точки.

Само че няма нищо нормално в това позицията срещу „Пилона Рожен“ да се превръща в смисъл на съществуването на цяло политически общност. Воят срещу тази инициатива е вой срещу всеки, който се осмели да излезе извън тесните рамки на днешната евроатлантическа идеология. Всеки, който каже, че е преди всичко българин, а чак след това брюкселец, вашингтонец или какъвто и да било друг, докарва до истеричен бяс пропагандаторите на новата идеология.

Тези хора мразят България. Те искат ние да се разтворим в безличната сивота на глобалната анонимност. Ето затова искат да наложат тотална цензура. За да няма кой

[101] Пак там.

да опонира на подобни стремежи. А за да постигнат цензорската си мечта, тези хора са готови да ползват услугите на всеки. Включително и на доносниците на Държавна сигурност.[102]*“*

Волгин: Тези хора мразят България! Внимавайте, че искат гей-парадите да са задължителни

Written by: classa.bg***

Date: 25.06.2023

Share:

[103]

В цитираната публикация се преплитат няколко теми, през които водещият се опитва да дискредитира либералните и прозападни българи – „омразата им“ към другите българи, толерантността към гей-общността, пилонът в Рожен, както и проповядвания от него етюд, в който „те“ (разбирай, проевропейските групи) „цензурират“ несъгласните с тях. Той ги нарича „доносници“ изцяло в стила на Костадин Костадинов и неговото „Доносническа България“, което използва дори от трибуната на Парламента, за да хули „Демократична България“. Тази фикционална цензура се описва през алегории с годините на социалистическа България – „жълтопаветния комсомол“, налагане на „единомислие“, „другарски съд“ („жертва“, на който е шефът

---

[102] https://classa.bg/en/%d0%b1%d1%8a%d0%bb%d0%b3%d0%b0%d1%80%d0%b8%d1%8f/%d0%ba%d0%be%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d1%82%d0%b0%d1%80%d0%b8/item/481382-%d0%b2%d0%be%d0%bb%d0%b3%d0%b8%d0%bd-%d1%82%d0%b5%d0%b7%d0%b8-%d1%85%d0%be%d1%80%d0%b0-%d0%bc%d1%80%d0%b0%d0%b7%d1%8f%d1%82-%d0%b1%d1%8a%d0%bb%d0%b3%d0%b0%d1%80%d0%b8%d1%8f-%d0%b2%d0%bd%d0%b8%d0%bc%d0%b0%d0%b2%d0%b0%d0%b9%d1%82%d0%b5,-%d1%87%d0%b5-%d0%b8%d1%81%d0%ba%d0%b0%d1%82-%d0%b3%d0%b5%d0%b9-%d0%bf%d0%b0%d1%80%d0%b0%d0%b4%d0%b8%d1%82%d0%b5-%d0%b4%d0%b0-%d1%81%d0%b0-%d0%b7%d0%b0%d0%b4%d1%8a%d0%bb%d0%b6%d0%b8%d1%82%d0%b5%d0%bb%d0%bd%d0%b8 [Accessed 14.07.2023].

[103] Пак там.

на СЕМ – Соня Момчилова, също разпространяваща кремълска пропаганда и фалшиви новини).

В тази посока на действие Волгин се опитва да дискредитира и опитите за борба с дезинформацията. В това усилие на прицел са активистите, които се занимават с проблема, както и НПО секторът. Общият мотив е „продажността им“:

„Едни Оправни хора, може поединично, а може и групирани в НПОта с евроатлантически имена, решават да изкарат едни бързи пари. Планът е прост, но ефективен.[104]“

По-нататък в цитираната публикация е разкрит „планът“, който води до „лесните пари“ – набелязва се „враг“ и под претекста за борба с него се искат пари от съответните НПО-та. Факчекърите, занимаващите се с проблема на дезинформацията, както и като цяло всички с отношение към тези проблеми, но и просто несъгласни с наративите на Волгин, са „доносници“, „предатели“ и „цензори“:

„Дали обаче въпросните депутати и министри от ПП-ДБ винаги защитават свободата? Отговорът на този въпрос, разбира се, е отрицателен. Същите тези „либерали“, които сега се изживяват като стопроцентови свободолюбци, в други ситуации правят всичко възможно, за да задушат свободата на изразяване. Опитайте се да кажете нещо критично по повод политиките на Брюксел, на Държавния департамент или на Зеленски.

Моментално същите тези „свободомислещи“ ще заринат всички възможни институции с доноси срещу вас. Неслучайно ДБ вече са известни не толкова с истинското си име, колкото с името Доносническа България. Има нещо дълбоко абсурдно във факта, че класически доносници и цензори, които искат за заглушат всяко друго мнение, освен тяхното, се изживяват като защитници на „свободата на изразяване“.[105]

Волгин говори за тотален контрол като част от дискредитиращата асоциативна работа[106], която върши срещу либералната прозападна част от българското население, но пропада в общата конспиративна логика на руската пропаганда. Тази логика казва, че настоящето прозападно управление на България е марионетно и трябва да бъде свалено веднага. То е евроатлантическо, директно ръководено от „посолството“:

---

[104] https://vestnikutro.com/analizi/43826/%D0%BA%D0%B0%D0%BA%D0%B2%D0%BE-%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B8-%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0-%D1%81-%D0%B4%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0/ [Accessed 14.07.2023].

[105] https://topnovini.eu/petar-volgin-nesluchajno-db-veche-sa-izvestni-ne-tolkova-s-istinskoto-si-ime-kolkoto-s-imeto-donosnicheska-balgariya/ [Accessed 14.07.2023].

[106] Нека да припомним, че същият журналист също толкова устойчиво говори за Народния съд.

„Отсега знаем, че това е кабинет на евроатлантическите марионетки и на реваншистите. Не мисля, че към такива хора трябва да има какъвто и да било толеранс.[107]“

Д) Говорител: МАРТИН КАРБОВСКИ

Основната тематика, върху която работи Мартин Карбовски, е фокусирана върху процесите на разпад в българското общество, за които той обвинява западномислещите. В центъра на неговите атаки са, разбира се, прозападните политически елити и говорители.

По логиката на руската пропаганда Карбовски настоява, че част от българския политически елит е „наведен“ на Запад, а в резултат – игнорира българския интерес:

„Каквато и да е коалицията, тя ще бъде в интерес на изнасянето на оръжия или вкарването на войски, оттук нататък нашият контрол е никакъв… Ние трябва да се занимаваме с нашите проблеми. Политиците трябва да забравят за малко навеждането на запад и да започнат да правят нещо в българския интерес.[108]“

[107] https://www.big5.bg/2023/06/06/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%86%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD/ [Accessed 14.07.2023].
[108] https://elhovo.news/?p=168048 [Accessed 14.07.2023].

Карбовски: Политиците трябва да забравят за малко навеждането на запад и да почнат да правят нещо в българския интерес

Публикувано преди 3 месеца | България

[109]

Като част от реториката си срещу прозападните либерални партии Карбовски използва, както Петър Волгин, аналогиите със социализма. Той сравнява практиките на тези партии, както и онези българи, изповядващи техните ценности и позиции, с практиките на социалистическия режим в България преди 1989 г.:

„*Още ли няма как да забележите, че викате на черното – бяло и с болшевишки плам громите враговете на Съюза?*[110]“

„*Прощаваме на едни, които са чисти бандити и са направили такива врътки, а на други не прощаваме, дори да им падне зъб… Журналистиката у нас се е превърнала в кошмар. Такова подмазване не е имало по времето на социализма.*[111]“

От това сравнение не са пощадени и европейските институции:

„*Европейският съюз да не се превърне в Съветския съюз и Брюксел да не се държи като Москва.*[112]“

[109] Пак там.
[110] https://aferahs.com/%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F/%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BC%D0%BE-%D0%B4%D0%BE-%D0%B2%D1%81%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8-%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%BA%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%BE-%D1%81%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8F%D1%85%D0%B0-%D0%B1%D0%BE%D1%80/ [Accessed 14.07.2023].
[111] https://elhovo.news/?p=168048 [Accessed 14.07.2023].
[112] https://kritichno.bg/politika/martin-karbovski-predlagam-da-badat-izprateni-sanitari-v-ms-vizhdam-fenomenalna-neadekvatnost/ [Accessed 14.07.2023].

Както и през първото тримесечие на годината, SENSIKA открива малко публикации с негово участие в българските медии онлайн. Въпреки това присъствието му в платформата YouTube и привличането на последователи достига и до системата. Безспорен връх в засечените публикации е отразяването на участието на руския посланик Елеонора Митрофанова в подкаста на Карбовски, както и следствията от него, включително реакцията на МВнР заради думите й, че би подкрепила Костадин Костадинов на избори, ако имаше възможност. 1929 от общо 3942 публикации, свързани с журналиста, съдържат и името на Митрофанова. За сравнение – броят на публикациите, съдържащи неговото име с това на световно известния лингвист и политически анализатор Ноам Чомски, също гостувал онлайн в подкаста в разглеждания понастоящем период, са общо 7, като три от тях са от форума Reddit.

В интервюто си при Мартин Карбовски Елеонора Митрофанова, съвсем резонно, преминава максимално пълно и плътно през целия корпус на кремълската пропаганда. Все пак тя е от онези официални говорители на Руската федерация, които утвърждават и мощно разпространяват кремълските наративи[113]. Основната тема на разговора е, разбира се, войната. Митрофанова обяснява, че основни причини за нея са потенциалното разполагане на сили на САЩ и НАТО в Украйна, както и „осигуряване сигурността“ в провъзгласените „Донецка Народна Република“ и „Луганска Народна Република“[114]. Към тези причини се добавят и множеството биолаборатории, ръководени предимно от американци, в които, твърди Митрофанова, са „провеждали експерименти, с т.нар. „препарати“, върху хора от въоръжените сили на Украйна“. Русия е искала да избегне конфликта, искала да даде „последен шанс“ на Запада за разговор. Минава се и през тезата за зависимостта на Европа от САЩ, силната руска икономика, високият брутен вътрешен продукт, Минските споразумения и дори родолюбието. Във въпросите си Карбовски използва вече изкованите от (про)руската пропаганда в България „войнолюбци“, както и „коалиция на войната“.

[113] Нека да припомним, че държавата и нейните официални говорители се сливат с пропагандата след реч на Владимир Путин от 2021 г., https://hssfoundation.org/wp-content/uploads/2023/04/Doklad-propaganda-2.pdf [Accessed 14.07.2023].
[114] https://glasove.com/intervyuta/mitrofanova-pred-karbovski-bih-glasuvala-za-kostadin-kostadinov-ako-mozheh [Accessed 14.07.2023].

От началото на войната България е доставила въоръжение на Украйна за над 2,5 милиарда долара, разкри тя

Митрофанова: Русия няма да загине! Бих гласувала за Костадин Костадинов, ако можех

21767 | 20 апр. 2023 | 13:54

ГЕРБ е дракон, но свой дракон. ПП изгубиха доста от позициите си, но в коалиция с ДБ получиха добри проценти. Хората искат да дойдат нови лица, категорична е тя

[115]

4. Фейсбук

Събитията от второто тримесечие на 2023 г. се концентрират около парламентарните избори на 2 април и политическите последици от тях. Нуждата от политическа стабилност, правителство и динамиката на външнополитическата ситуация около

> *„Това, което родихте днес, е еднорък и двуглав Франкенщайн"*
>
> **Корнелия Нинова,**
>
> БСП

[115] https://epicenter.bg/article/Mitrofanova--Rusiya-nyama-da-zagine-/313917/11/0 [Accessed 14.07.2023].

войната в Украйна се оказаха стимул за коалиция между ПП-ДБ и ГЕРБ-СДС. В решителните седмици, именно когато ПП-ДБ трябваше да затвърди вече договореното с ГЕРБ-СДС правителство, изтекоха записи, които бяха определени като „скандални“. Правителство беше съставено, но неговата стабилност остава под въпрос. Основните обединяващи позиции бяха заявени частично и от двете коалиции още преди изборите: цялостно завършване на интерграцията на България в ЕС чрез приемане в Шенгенското пространство и Еврозоната; затвърждаване на позицията на България спрямо войната на Руската федерация в Украйна и засилване на връзките ни с партньорите от НАТО; нуждата от реформа в прокуратурата и пр. Двете колиции стигнаха до компромисно решение, което, както ще видим, създаде явно притеснение на част от партиите, които не споделят изброените цели. Както при връчването на втория мандат, така и при неговото приемане, президентът Румен Радев подчерта, че този мандат е дискредитиран и ако зависи от него, то той не би го връчил. С изявленията си Румен Радев продължи да поддържа позицията, че предоставянето на оръжия в помощ на Украйна ни прави част от войната и заяви: „Новото правителство тласка България все по-близо до войната.“ Президентът също така напусна Народното събрание преди клетвата на депутатите и българския химн. „Възраждане“, „Има такъв народ“ и БСП също определиха така създаденото правителство за дискредитирано и неотговарящо на волята на избирателя.

Любопитна е ситуацията с четирите подписки за референдуми в страната: подписката за референдума на ПП „Възраждане“ за отлагане на приемането на еврото събра над 470 000 подписа и се очаква произнасяне на парламента; референдумът, организиран от „Общонародна инициатива за мир и нетралитет“, в която влизат „Обединение 29“, БРОД, „Народна мрежа“ и др., е възможно да бъде слят с този на БСП и референдумът против джендър политики в училищата. Предложението за референдум на ИТН за президентска република не намери достатъчно последователи и организаторите се отказаха от събирането на подписи.

Паралелно с множеството референдуми, в страната се провеждат походи за мир и суверенитет, като за периода 1 април – 30 юни 2023 г. са проведени три похода: на 23 април, 21 май и на 18 юни. В тях вземат участие ПП „Възраждане“, БСП, ПП „Мир“ и др. На страницата на организаторите се появява клип от 16 юни, повтарящ основни конспиративни теории и опорни точни на пропагандата в България, като темите за антиваксърството, пандемичните мерки, анти-ЛГБТ реториката, шистовия газ, Истанбулската конвенция, АЕЦ Белене, идята за излизане от СЗО, ЕС и НАТО, и не на полседно място – изнасянето на българското злато.

Графика 1. Публикации свързани с войната в Украйна (1 април – 30 юни 2023 г.)

В международен план събитията в Украйна достигнаха нова фаза на развитие. След увеличаването на военните доставки, украинската армия започна своята контраофанзива за възвръщане на превзетите територии. На графиката се вижда , че се наблюдават пикове във Facebook около началото на контраофанзивата – 8 май и в края на тримесечието, когато ЧВК „Вагнер“ обявява своя поход към Москва. Нужно е да се отбележи, че в сравнение с предходното тримесечие се наблюдава осезаем спад на публикациите относно войната. Като по–значими могат да се определят: разполагането на руски ядрен арсенал в Беларус; оптимизирането на украинската ПВО; атаката с дронове в Кремъл в нощта на 2-ри май; взривяването на стената на язовир „Каховка“; активните действия по нахлуване на РДК и Легион „Свобода“ в Белгородска област; и не на последно място бунтът на ЧВК „Вагнер“ и походът на Пригожин към Москва.

А). Месец април

Като най-гледани, а и най-споделяни видеа в българския Facebook от месец април се проявяват две участия на Николай Марков в ежедневното предаване „Делници“ по Евроком с водещ Николай Колев. Интервютата са с продължителност над 20 минути и получават значима популярност: видеото от 04.04 има над 8 100 интеракции и над 146 000 гледания. Второто интервю – това от 21.04, над 8 800 интеракции и над 180 000 гледания. Специфична теза, която защитава Николай Марков, е, че България или ще участва активно във войната в Украйна, или трябва да гласува спешно излизането си от НАТО. Вследствие на така поставената теза, той прави извод, че съставянето на каквото и да е правителство би навредило на българския народ. Във второто интервю Марков критикува финансовата политика на служебния кабинет на президента Румен Радев, състоянието на образованието, нелегитимността на вече съставеното правителство и демократичния ред в страната като цяло.

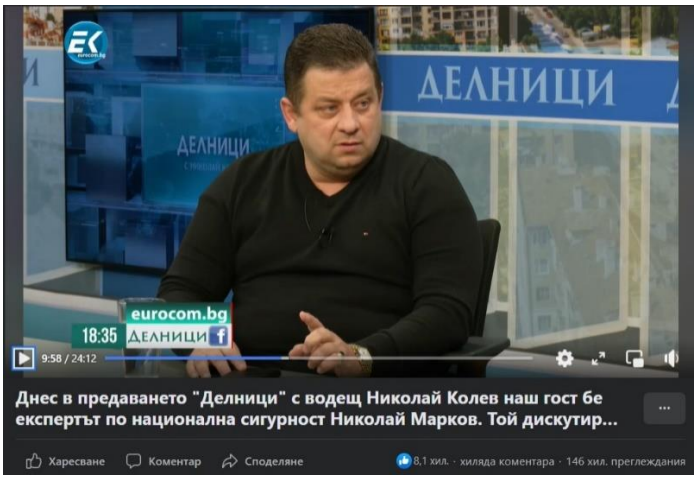

„Има тридесет човека в момента, в този парламент, които директно от тука трябва да отидат в Белене веднага.“

Николай Марков
21 април, Делници

На пропагандния фронт има и друго събитие, което е далеч по-значимо като мащаб и характер. Това е участието на Е. Митрофанова в предаването на М. Карбовски. В интервюто тя заявява в прав текст, че ако може да гласува на парламентарните избори у нас, би го направила или като не подкрепи никого или „за“ Костандинов. Тази позиция не остава незабелязана от лидера на ПП „Възраждане“ и той с гордост споделя тази част от интервюто на собствената си страница, където набира над 9 500 интеракции и над 94 000 гледания.

На 24 май клип с произволно прелитащи хеликоптери е споделен от профил „Даниел Делчев Александър Таро Предсказания“ с обръщение към българския народ и молба към ПП-ДБ и ГЕРБ-СДС да не съставят правителство, защото това би довело до трети фронт с Русия. Клипът получава 2 600 гледания.

Извън политическите теми, традиционно силно представящата се в българския Facebook носталгия към социализма има водеща публикация с над 3 400 интеракции. Този път това не е високо технологично постижение на Народна Република България или красив спомен от казармата, а …българският нектар.

Б). Месец май

Ехото от парламентарните избори отеква през целия месец, като основна тема е възможността за съставяне на правителство с втория мандат, което да бъде подкрепено от първата сила на последните избори ГЕРБ-СДС. Най-гласовит е председателят на ПП „Възраждане“ Костадин Костадинов, който от трибуната на Народното събрание, зове за връщане на втория мандат. Изказването му е изпълнено с множество фалшиви твърдения и чисти лъжи, които добиват публичност от председателя на ПП „Възраждане“. Клипът има над 24 000 интеракции.

В периферията на политическата тематика, един от изявените говорители на руската пропаганда у нас – Мартин Карбовски, прави видеоизказване, насочено към зрителите му. В него той им обяснява, че те са втора ръка хора, че животът им вече е подменен за сметка на Западния свят и че всичко вече е „тотален боклук“. Видеото натрупва над 119 000 гледания и 4 400 интеракции.

> *„От доста време ни третират като второ качество хора.“*
> **Мартин Карбовски**

На 9 май – денят, в който всяка година в София се състои походът на „Безсмъртния полк“ – шествието преминава през центъра на София с високо вдигнати знамена на Руската федерация и СССР. Един от лидерите на БСП-Варна Павел Раличков изказва благодарността си към руския народ и призовава за участие в шествието.

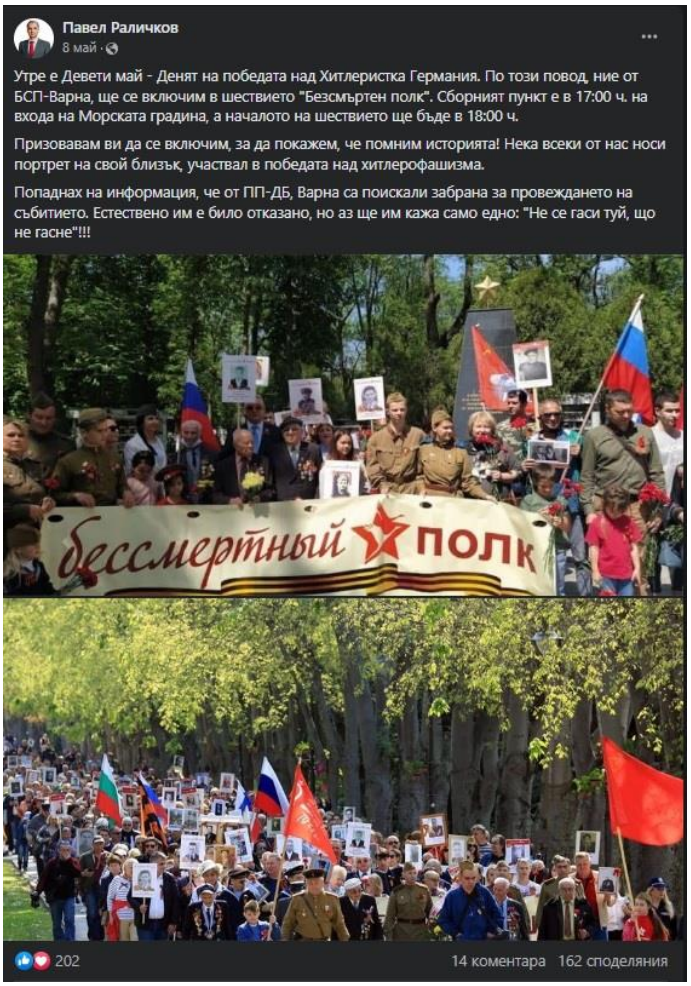

Месецът не минава и без добре поднесените спомени от комунистическия режим. Броят интеракции на два материала е впечатляващ: 7 400 и 9 400.

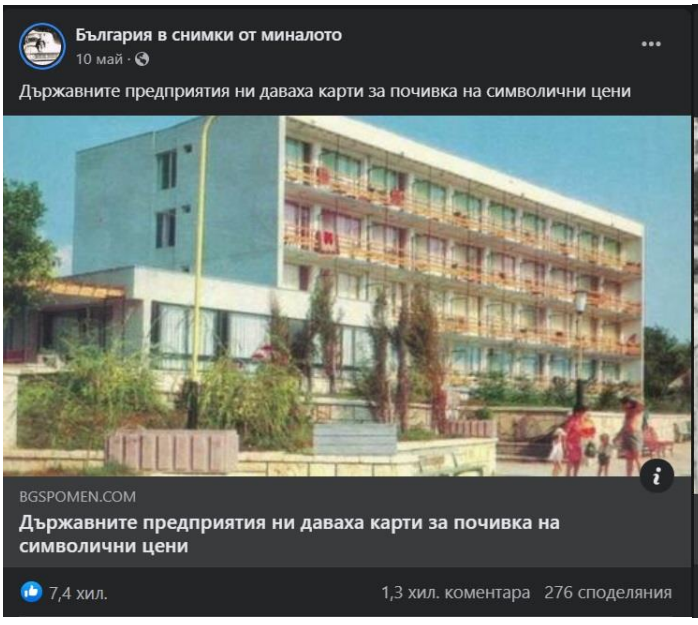

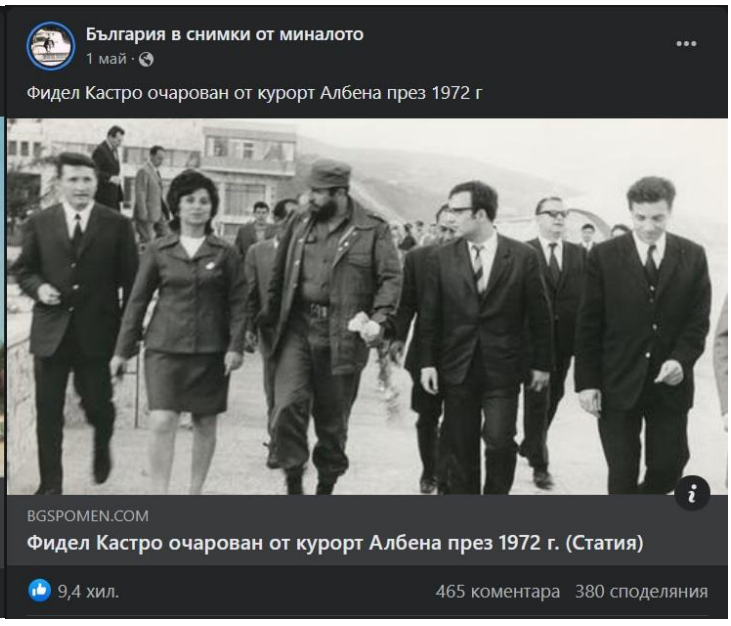

В). Месец юни

Многобройните събития през месеца сякаш имат нужда от отделен бюлетин, но все пак ще се опитаме да представим важните акценти според българския Facebook. В месеца на София прайд голяма популярност доби организираният от Кристиян Шкварек „Поход за семейството“, който беше медийно пакетиран като контра-събитие на Прайда. През месеците май и юни Шкварек инвестира в реклама на шествието между 2000 и 2800 евро само във Facebook. В публикация от 18 юни Шкварек твърди, че с този поход се противопоставят на „…*буламач от сбърканите идеи на марксистите от 19-ти век, френските философи от 20-ти, и холивудските продуценти от 21-ви.*“ Костадин Костадинов също не пропуска да натрупа още няколко медийни изяви на гърба на София прайд и обещава, че когато дойде на власт, ще забрани „…*пропагандата на хомосексуализъм*…“ Пак по повод събитието, клип на младата влогърка Ани Дулева доби забележителна публичност с 454 000 гледания и над 14 000 интеракции. В него авторката представя „Похода за семейството“ като забранена за отразяване тема и заема категорична позиция против Прайда. Любопитното тук е, че Ани Дулева е поредната журналистка, която излиза от школата на партийната телевизия на АТАКА (Alfa TV). Там тя си партнира с друг известен защитник на традиционните ценности и „другата гледна точка“ Станислав Цанов. Бившият депутат Борис Янчев също не пропуска да се изкаже по повод София прайд, като го определя като шумен и агресивен, но подчертава, че от другата страна има „…*достойно и авторитетно Шествие за подкрепа на традиционното семейство*“. Бившият член на ВМРО и настоящ председател на НФСБ достига 245 000 гледания и 9 400 интеракции.

Освен заканите на Костадинов, други пропагандни изображения обиколят социалните мрежи, но бързо са свалени от модераторите на META. Кратка справка в интернет показва, че това са редактирани пропагандни лозунги от Втората световна война, които целят да сеят омраза към еврейското население. Акцентът на новия лозунг е върху шарената дъга и знамето на ЕС, а бащата е закичен с емблемата на ПП „Възраждане“.

На малките изображения виждаме антисемитска пропаганда от Латвия и СССР.

„Евреите нямат място сред вас, изгонете ги!“

Председателят на АБВ Румен Петков умножава популярността си във Facebook през месец юни. В онлайн платформата се наблюдава огромна активност от неговата страница – четири публикации за месеца, които имат сравнително висока успеваемост.

- Първата публикация е от 06 юни и има над 290 000 преглеждания – видео с изказване на Владимир Путин в ЮАР, в което обяснява, че има подписан договор за мир с украинската страна, но след като Русия изтегля войските си от Киев, Зеленски се отказва от този договор и забранява да се водят преговори за мир.
- Втората публикация, споделена на 09 юни, е видео на скандалния американски водещ Тъкър Карлсън, в което обвинява Украйна за взривяването на стената на язовир Нова Каховка. С тази публикация Румен Петков получава нови 200 000 гледания и 9 300 интеракции.
- Третата публикация е авторска – Румен Петков публикува собствено изказване, подкрепяйки опорката, че предоставянето на оръжия на Украйна е активно

включване на България във войната и др. конспиративни теории – 89 000 гледания и над 5 800 интеракции.

- Последната публикация е реч на Робърт Кенеди-младши, в която той осъжда участието на САЩ в конфликта в Украйна. С последната си публикация Румен Петков добива още 193 000 гледания и над 7 500 интеракции.

Месец юни не може да завърши подобаващо без малка доза носталгия по социализма, която се изразява в няколко умилителни публикации, респективно с 21 000 и 16 000 интеракции:

През изминалите няколко месеца противопоставянето между София Прайд и традиционното българско семейство е една от основните разделители линии в българската Facebook мрежа, но предприемчивият фолк-рап изпълнител Устата успява да заяви ясната си позиция спрямо дебата чрез своята песен „Шарени джендъри".

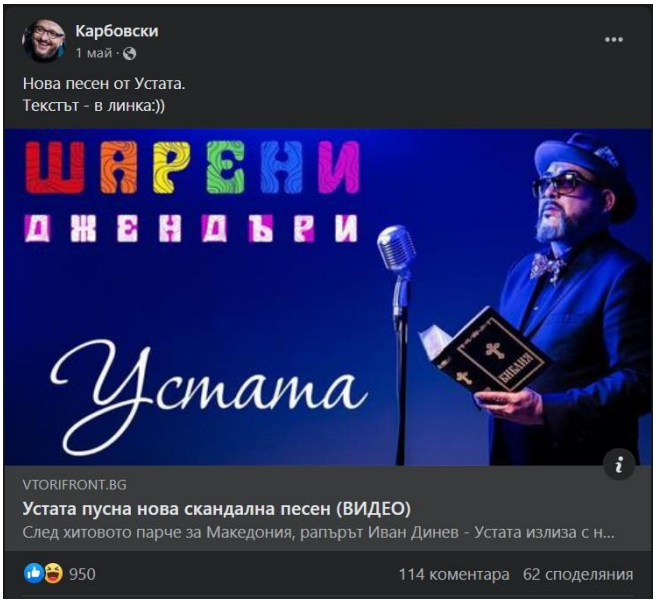

„Чудно общество евро-океанско –

хайвер, шампанско и нищо християнско!

Абе я кажете не на шега сега

кой ви прекара под тази дъга, а?

Родител 1 или номер 2?“

Из „Шарени джендъри“ Устата, 2023